

REKOMENDACIJOS DĖL KALBOS KLAIDŲ IR STILIAUS TRŪKUMŲ VERTINIMO

Lietuvių kalbos ir literatūros PUPP ir VBE (2019 m.)

Išvadas	2
I. Kalbos klaidų ir stiliaus trūkumų vertinimas PUPP užduotyse	5
1. Rekomendacijos dėl rašybos klaidų	5
2. Rekomendacijos dėl skyrybos klaidų	5
3. Rekomendacijos dėl žodyno klaidų	6
4. Rekomendacijos dėl gramatikos klaidų	6
5. Rekomendacijos dėl stiliaus trūkumų	7
II. Rekomendacijos dėl kalbos klaidų vertinimo VBE rašiniuose (LT)	9
6. Rekomendacijos dėl rašybos klaidų	9
7. Rekomendacijos dėl skyrybos klaidų	9
8. Rekomendacijos dėl žodyno klaidų	10
9. Rekomendacijos dėl gramatikos klaidų	10
III. Rekomendacijos dėl kalbos klaidų vertinimo VBE rašiniuose (TM)	13
10. Rekomendacijos dėl rašybos klaidų	13
11. Rekomendacijos dėl skyrybos klaidų	13
12. Rekomendacijos dėl žodyno klaidų	14
13. Rekomendacijos dėl gramatikos klaidų	14
IV. Rekomendacijos dėl stiliaus trūkumų vertinimo VBE rašiniuose	16
14. Rekomendacijos dėl stiliaus trūkumų žymėjimo	16
15. Rekomendacijos dėl stiliaus trūkumų vertinimo VBE TM rašiniuose	18
1 PRIEDAS. Stiliaus trūkumų pavyzdžiai iš VBE LT rašinių	19
Logikos trūkumų turintys sakiniai	19
Tikslumo trūkumų turintys sakiniai	19
Aiškumo trūkumų turintys sakiniai	21
Glaustumo trūkumų turintys sakiniai	22
Sakiniai, turintys fakto klaidų	22
Sakiniai, kuriuose esančios kalbos klaidos nežymėtinos kaip stiliaus trūkumai	23
Sakiniai, nežymėtini kaip turintys stiliaus trūkumų	24
Sakiniai, kuriuose esančios kalbos klaidos ar trūkumai nėra sutarti laikyti kalbos klaidomis	27
2 PRIEDAS. Stiliaus trūkumų pavyzdžiai iš VBE TM rašinių	27
Sakiniai, kurie rodo, kad mokinys nepakankamai moka lietuvių kalbą	27
Sakiniai, kuriuose esančios kalbos klaidos nežymėtinos kaip stiliaus trūkumai	28
Sakiniai, nežymėtini kaip turintys stiliaus trūkumų	28

Ivadas

LR Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos užsakymu atlikta 2019 m. Lietuvių kalbos ir literatūros pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo (PUPP), Valstybinio brandos egzamino (VBE) darbų analizė ir parengtos kalbos klaidų bei stiliaus trūkumų vertinimo rekomendacijos.

PUPP darbų analizę atliko lietuvių kalbos ir literatūros mokytojas ekspertas Marius Mikalajūnas.

VBE darbus atrinko, iš naujo įvertino ir pagal konkrečias taisykles kalbos klaidas ir stiliaus trūkumus suklasifikavo lietuvių kalbos ir literatūros mokytoja ekspertė Daiva Stukienė ir lietuvių kalbos ir literatūros mokytoja metodininkė Vida Liužinienė.

Kalbos klaidų ir stiliaus trūkumų vertinimo rekomendacijas parengė dr. (HP) Rita Miliūnaitė (Lietuvių kalbos institutas), Aurelija Dvylytė (Valstybinė lietuvių kalbos komisija) ir doc. dr. Ona Petrėnienė (VDU Švietimo akademija).

PUPP darbų analizės apžvalga

Išnagrinėtos kalbos taisyklingumo klaidos, išrinktos iš 2019 m. lietuvių kalbos ir literatūros PUPP 97 rašinių mokinių lietuvių mokomąja kalba (toliau – **LT**), 47 rašinių mokinių tautinių mažumų mokomąja kalba (toliau – **TM**), 110 **LT** testų užduočių ir 53 **TM** testų užduočių.

Kalbos klaidų statistika rodo, kad **LT** mokyklose mokiniai gana gerai išmokomi žodyno (1 proc. visų klaidų) ir gramatikos dalykų (7 proc. visų klaidų), rašybos taisyklės taikomos prasčiau (31 proc. visų klaidų), skyryba daugumai mokinių lieka neaiški, ne iki galo išmokta (62 proc. visų klaidų).

Didelis skyrybos klaidų skaičius (didžiausią procentą iš skyrybos klaidų sudaro šalutinių dėmenų skyrimo klaidos) rodo, kad mokiniai nesupranta sakinio struktūros, neišmoksta nustatyti sakinio dėmenų ribų. Rekomenduojama skyrybos taisyklių mokymą labiau sieti su sintaksės dalykų aiškinimu, sintakse ir skyrybai pagrindinio ugdymo pakopoje skirti daugiau pamokų.

Rašybos klaidų pobūdis (žodžių rašymas kartu ir atskirai, nosinių balsių rašyba žodžių galūnėse) rodo, kad mokiniams trūksta rašybos įgūdžių, ilgųjų ir trumpųjų balsių rašymo klaidos liudija ir per menkai lavinamą tartį. Rekomenduojama pradinio ir pagrindinio ugdymo pakopose daugiau dėmesio skirti šioms įgūdžiams tvirtinti.

Iš 47 **TM** rašinių 27 rašiniai (57 proc.) įvertinti kaip nepasiekę kalbos sistemos išmanymo minimumo; gramatikos, rašybos, skyrybos, stiliaus klaidos šiuose rašiniuose dėl jų gausos neskaičiuotos ir negrupuotos, jos rodo, kad mokinys nepakankamai moka lietuvių kalbą, pvz.:

Mano žodžiai tai neapsimoka gyventi svajonėje, kuriuoje gyvena Don Kichotas kuris surištas su riteriškumo monerais. Išprotėjęs Don Kichotas kovoja su vėjo molunais. Tai yra aktuali istorija kuri parašę Servantes;

Kiekvienas žmogus turi kažko verto ko turi dometis jo anukai ir proanukai nes tai padeda pažinti su proteviu gyvenima skirtingai iš kitos puses tu supranti kad tavo promočiute ar prosenelis buvo kažko kitu anais laikais ir žmonėms tampa įdomu kas atsitiko su jais aneis laikais;

Daug žmonių pasaulyje sieja su nama istorija, kada buvo antrasis karas, žmoniai kovojo už savo nama daug žmonių mirė už namą;

Jeigu paklausti senų žmonių ar nori jie pakeisti savo nama jie pasakys „Aš čia gimiau aš čia ir mirsiu“ jie ne nori todėl, nes jems patinka taip gyventi ir jie ne nori nieko keisti savo gyvenimoje;

Niekas nežino, kas bus su mumis praeityje ir turbūt niekas apie tai nedomina.

Taigi, daugiau nei pusės (57 proc.) **TM** rašinių kalba nepasiekia minimumo, todėl konstatuota, kad bendras **TM** mokinių lietuvių kalbos mokėjimo lygis (rašybos, skyrybos, gramatikos mokėjimas) nėra pakankamas. Klaidos rinktos ir analizuotos iš 20 (43 proc. imties) **TM** rašinių. Šių rašinių klaidų vidurkis yra 14 klaidų viename darbe (bendras **LT** rašinių klaidų vidurkis – 11,5 klaidos darbe).

PUPP darbų analizė rodo, kad daugiau dėmesio lietuvių kalbos mokymui(si) turėtų būti skiriama ne tik pradinio ir pagrindinio ugdymo pakopose, bet ir priešmokykliniame ugdyme.

VBE darbų analizės apžvalga

Išnagrinėtos kalbos klaidos, mokytojų ekspertų išrinktos iš 2019 m. lietuvių kalbos ir literatūros 100 VBE **LT** rašinių ir 55 VBE **TM** rašinių.

Kalbos klaidų statistika rodo, kad **LT** mokiniai gana gerai išmoka žodyno ir gramatikos dalykus (20 proc. visų klaidų), rašybos taisyklės taikomos prasčiau (30 proc. visų klaidų), o skyryba daugumai mokinių lieka neaiški (50 proc. visų klaidų).

Didelis skyrybos klaidų skaičius (didžiausią procentą iš skyrybos klaidų sudaro šalutinių dėmenų skyrimo klaidos) rodo, kad mokiniai menkai suvokia sakinio struktūrą, nenustato sakinio dėmenų ribų. Skyrybos taisyklių mokymą ugdymo procese rekomenduojama labiau sieti su sintaksės dalykų aiškinimu.

Gana didelis rašybos klaidų skaičius VBE darbuose rodo, kad mokiniams trūksta rašybos įgūdžių. Rašybos klaidų pobūdis (daugiausia *e* ir *ė* painiojimas, ilgųjų ir trumpųjų balsių rašymas) liudija ir per menkai lavinamą tartį. Daroma išvada, kad rašybai ir tarčiai per mažai dėmesio skiriama pradinio ir pagrindinio ugdymo pakopose. Būtent šiose pakopose ir rekomenduojama stiprinti minėtus įgūdžius.

Formali **TM** rašinių kalbos klaidų grupių statistika ne visai tiksliai atspindi kalbos mokėjimo padėtį. Didelis rašybos klaidų skaičius (51 proc. visų klaidų) rodo nepakankamus rašybos įgūdžius, nedidelis gramatikos klaidų skaičius (20 proc. visų klaidų) rodytų gana gerą gramatikos išmanymą. Tačiau išsamesnė rašybos klaidų analizė atskleidė, kad rašybos ir gramatikos klaidos (netinkamas gramatinių formų, linksnų vartojimas ir kt.) yra susijusios, taigi bendras **TM** mokinių lietuvių kalbos mokėjimo lygis (rašybos, skyrybos, gramatikos mokėjimas) nėra pakankamas: klaidų vidurkis – 48 klaidos viename darbe (plg. rašinių lietuvių mokomąją kalbą klaidų vidurkį – 21 klaida viename darbe).

Kalbos klaidų analizė rodo, kad daug daugiau dėmesio lietuvių kalbos rašybos, tarties ir kalbos vartojimo ugdymui **TM** turėtų būti skirta pradinio ir pagrindinio ugdymo(si) pakopose.

Peržiūrėta ir išanalizuota 717 stiliaus trūkumų turinčių sakinių, mokytojų ekspertų išrinktų iš 100 **LT** rašinių ir 458 stiliaus trūkumų turintys sakiniai, išrinkti iš 55 VBE **TM** rašinių.

Sakinių analizė rodo, kad stiliaus trūkumų turinčiais sakiniiais kartais laikomi ne itin sklandūs, ne iki galo nugludinti, banalių, naivių apibendrinimų turintys sakiniai, kuriuos, remiantis stilistų darbuose pateikiama stiliaus trūkumų klasifikacija (Župerka, 2005), sunku priskirti prie kurio nors konkretaus stiliaus trūkumo.

Stiliaus (717 trūkumų) ir kalbos klaidų (2096 klaidos) santykis (1:3) rodo, kad stilistinei raiškai vertinant VBE darbus skiriama labai daug dėmesio. Stiliaus trūkumai yra tapę ne tik lygiaverčiai kalbos klaidų vertinimui, bet net už jį svarbesni. Manoma, kad sunkiau pamatuojami stiliaus dalykai VBE darbuose neturėtų būti tokios pat vertės kaip aiškiai apibrėžti kalbos dalykai.

Siekiant sumažinti vertinimo interpretacijų įvairovę, taip pat atsižvelgiant į tai, kad mokinius rašant baigiamuosius darbus veikia stresas, įtampą kelia ribotas laikas (o stiliui gludinti jo reikia), stiliaus dalykus siūloma vertinti nuosaikiau ir liberaliau.

Taigi, rekomenduojama peržiūrėti VBE rašinių vertinimo kriterijus, mažinti kiekybinį stiliaus vertinimo svorį, aktualinti rašybos ir skyrybos vertinimą.

Atlikta **LT** ir **TM** mokinių darbų kalbos klaidų ir stiliaus trūkumų analizė bei pateiktos rekomendacijos yra reikšmingos koreguojant pagrindinio ir vidurinio ugdymo turinį, lietuvių kalbos ir literatūros PUPP ir VBE užduotis bei jų vertinimo kriterijus ir planuojant mokytojų kvalifikacijos renginius.

Zita Nauckūnaitė

NŠA Ugdymo turinio departamento
Ugdymo turinio rengimo skyriaus metodininkė

I. Kalbos klaidų ir stiliaus trūkumų vertinimas PUPP užduotyse

1. Rekomendacijos dėl rašybos klaidų

1.1. LT rašiniuose rastos 344 rašybos klaidos (31 proc. visų kalbos klaidų). Dažniausios klaidos:

1.1.1. žodžių rašymas kartu ir atskirai (60 kl., 17 proc. visų rašybos klaidų), pvz.: *šį kart, gal būt, iš kart, ne retas, nebe vertina, kqnors, konors, kadanors, be būtų, ištiesų, iškarto*;

1.1.2. nosinių balsių rašybos klaidos vienaskaitos galininko ir daugiskaitos kilmininko galūnėse (51 klaida, 15 proc.), pvz.: *į paprasta jo mėgiama grupe, viska, vadovavimasi, praeiti*;

1.1.3. ilgųjų ir trumpųjų balsių (i–y, u–ū) rašyba (53 klaidos, 15 proc.), pvz.: *kurenti, kūrti, pražūvusiu, trukusioje, supliš, išsilydis, kuryba, musų, gyvūlių, smūkle, šaknymis*;

1.1.4. painiojami balsiai e ir é (35 kl., 10 proc.), pvz.: *atvėjis, deja, kėtina, mokomes, keitesi, sededamos, idejų, ilgėsys*.

1.2. Dar klystama rašant nosines raides žodžių šaknyse ir priešdėliuose (23 kl., 7 proc.), didžiąsias raides tikriniuose žodžiuose (20 kl., 6 proc.).

1.3. Testo dalyje „Kalbos žinių taikymo užduotys“ tikrinta 30 žodžių rašyba, 108 testuose LT mokiniai padarė 524 klaidas (vidurkis – po 5 klaidas teste). Daugiausia klysta rašant žodžius: *ne veltui, netgi, tęsiasi, didžiaja, Kuršių marių* (testo ir rašinių klaidų pobūdžio dažnumas atitinka).

1.4. TM 53 testuose – 439 klaidos (vidurkis – po 8 klaidas teste). Daugiausia klysta rašant žodžius: *pusiasalį, Kuršių marių, driekiasi, laureatu, tęsiasi, kuriose*.

1.5. **Ugdymo procese rekomenduojama** daugiau laiko skirti išvardytų rašybos atvejų įgūdžiams tvirtinti. Ilgųjų ir trumpųjų balsių, taip pat balsių e ir é, nosinių raidžių rašybos klaidos rodo, kad daugiau dėmesio dera skirti mokinių tarčiai ugdyti.

2. Rekomendacijos dėl skyrybos klaidų

2.1. LT rašiniuose rastos 682 skyrybos klaidos (61 proc. visų kalbos klaidų). Dažniausios klaidos:

2.1.1. prijungiamųjų sakinių skyrybos klaidos – mokiniai neskiria (neišskiria) šalutinių dėmenų (473 kl., 69 proc. visų skyrybos klaidų), pvz.: *tai namai kuriuose tu gimei; gerai pagalvokite ar elgiatės teisingai; meilė užsimezgė tarp Tristano ir Izoldos nors taip atsitikti neturėjo*;

2.1.2. įterpinių ir įspraudų skyrybos klaidos (59 kl., 9 proc.), pvz.: *pavyzdžiui žmonės sugebėjo sukonstruoti; aišku atrodo kvaila ginti savo šalį be ginklo; jis buvo kitų atžvilgiu švelniai tariant kvanktelėjęs*;

2.1.3. išplėstų derinamųjų pažyminių po pažymimojo žodžio skyrybos klaidos (28 kl., 4 proc.), pvz.: *asmenybės labiau pasižyminčios anksčiau minėtomis savybėmis yra ryškesnės; sužinome daug apie Lietuvos praeitį, išbandymus skirtus Mindaugui; Don Kichotas paveiktas senų knygų apie riterius pradeda gyventi pagal juos*.

2.2. Dar klystama skiriant vienerūšes sakinio dalis (31 kl., 4 proc.), dedamas nemotyvuotas kablelis prieš jungtuką *bei* (jungiantį vienerūšes sakinio dalis ir kt.) (27 kl., 4 proc.).

2.3. Testo dalies „Kalbos žinių taikymo užduotys“ skyrybos užduotyje (padėti tekste trūkstantis skyrybos ženklus) 108 testuose LT mokiniai padarė 596 klaidas (po 5,5 klaidos teste). Daugiausia klysta skiriant šalutinius dėmenis, išplėstus derinamuosius pažyminius po pažymimojo žodžio (testo ir rašinių klaidų pobūdžio dažnumas atitinka).

- 2.4. **TM** 53 testuose – 305 klaidos (vidurkis – po 6 klaidas teste). Daugiausia klysta skiriant vienos sakinio dalis, citatą, išplėstus derinamuosius pažyminius po pažymimojo žodžio.
- 2.5. **Ugdymo procese rekomenduojama** stiprinti sakinio struktūros, žodžių ryšių mokymą. Daugiau laiko reikėtų skirti prijungiamiesiems sakiniams – atkreipti dėmesį, kad šiuos sakinius reikėtų skirti remiantis gramatiniu skyrybos principu, akcentuoti prijungiamuosius žodžius.
- 2.6. Atkreiptinas **vertintojų** dėmesys, kad nepadėtas brūkšny tarp veiksnio ir praleistos tarinio jungties nėra klaida, sakinių *Vieniems gimtieji namai tai jų šeima; Man pačiam gimtieji namai tai mano tėvynė* skyryba taisyklinga.

3. Rekomendacijos dėl žodyno klaidų

- 3.1. **LT** rašiniuose rasta 12 **žodyno** klaidų (1 proc. visų kalbos klaidų), **TM** 20-yje rašinių – 3 klaidos.
- 3.2. Žodyno klaidos rašiniuose epizodiškos (kelete darbų ne savo reikšme pavartoti žodžiai *randasi, pilnas, skaityti, žinoti*), taigi galima teigti, kad žodynui (tradiciniam leksikos sluoksniui, kurį iš esmės lemia rašinių temos) **ugdymo procese** skiriama pakankamai dėmesio.
- 3.3. Atkreiptinas **vertintojų** dėmesys, kad žodžio *mokytis* variantas *mokintis* (mokinio rašinyje *mokinamės*) yra norminis. Žinoma, ugdymo procese turi būti supažindinama ir su pagrindiniu normos variantu.

4. Rekomendacijos dėl gramatikos klaidų

- 4.1. **LT** rašiniuose rastos 78 **gramatikos** klaidos (7 proc. visų kalbos klaidų): gramatinių formų – 10 (1 proc.), dalyvių, padalyvių ir pusdalyvių – 33 (3 proc.), linksnių – 15 (1 proc.), prielinksnių ir polinksnių – 13 (1 proc.), sakinio dalių ir sakinių jungimo – 8 (1 proc.). Kadangi **TM** gramatikos klaidos susijusios su rašybos klaidomis, lemia vienos kitas, su **LT** rašinių gramatikos klaidomis nelygintinos. *Toliau aptartos LT rašinių klaidos.*
- 4.2. Rašiniuose žymėta 10 **gramatinių formų** klaidų (1 proc. visų kalbos klaidų): keletą kartų klysta vartojant skaitvardžių paprastąsias formas su daugiskaitiniais daiktavardžiais (pvz., *du metai*), įvardžiutines formas pavadinimuose (pvz., *Antro pasaulinio karo*).
- 4.2.1. Gramatinių formų klaidos rašiniuose gana epizodiškos, taigi galima teigti, kad gramatinėms formoms ugdymo procese skiriama pakankamai dėmesio.
- 4.2.2. Atkreiptinas **vertintojų** dėmesys, kad įvardžio *pats* kilmininko forma *pačio* yra šalutinis normos variantas, mokinių rašiniuose nelaikytinas klaida. Ugdymo procese turi būti supažindinama ir su pagrindiniu normos variantu.
- 4.3. Mokinių rašiniuose rastos 33 **dalyvių, padalyvių ir pusdalyvių** klaidos (3 proc. visų kalbos klaidų).
- 4.3.1. Mokiniai daugiausia daro padalyvio klaidų – padalyvis vartojamas šalutiniam to paties veikėjo veiksmui reikšti asmeniniuose sakiniuose (31 kl., 100 proc.), pvz.: *viską apibendrinus galiu teigti; praleidus daug metų dideliame mieste, žmogus pripranta; ilgą laiką nemačius gimtųjų namų, imame jų pasiilgti; vieni žmonės grįžus į gimtuosius namus gėrėsi ir prisimena.*
- 4.3.2. **Ugdymo procese** reikėtų daugiau dėmesio skirti asmeniniams sakiniams, akcentuoti sakinio raišką, kai ir pagrindinį, ir šalutinį veiksma atlieka tas pats veikėjas.
- 4.4. Mokinių rašiniuose žymėta 15 **linksnių vartojimo** klaidų (1 proc. visų kalbos klaidų).

- 4.4.1. Mokiniai daugiausia daro dvejetainių linksnių klaidų – būdvardžių (ir būdvardiškai vartojamų žodžių) įnagininkas būviui reikšti vietoj vardininko, kilmininko, naudininko ar galininko (12 kl., 80 proc. visų linksnių klaidų), pvz.: *norint jaustis artimesniu kitam žmogui; pats panorą tokiu tapti; žmogui būtent gimtasis kraštas padėjo būti tokiu, koks jis yra; praeitis mus moko būti geresniais ir išmintingesniais*.
- 4.4.2. **Ugdymo procese rekomenduojama** ieškoti veiksmingesnių metodų, kaip mokyti vartoti dvejetainius linksnius.
- 4.4.3. Atkreiptinas **vertintojų** dėmesys, kad laiko vietininkas pasakyme *lyg pats gyvenčiau tame laikotarpyje* yra taisyklingas.
- 4.5. Mokinių rašiniuose žymėta 13 **prielinksnių ir polinksnių** klaidų (1 proc. visų kalbos klaidų).
- 4.5.1. Žymėta po vieną prielinksnių *ant, apie, į*, dvi polinksnio *dėka* klaidos, dvi prielinksnio *pas* klaidos (*pas mane dažnai dingsta nuotaika; ne visų giminės vienodos, pas vienus galbūt buvo nuostabūs, pas kitus tragiškos*).
- 4.5.2. **Ugdymo procese** siūlytina atkreipti mokinių dėmesį į prielinksnio *pas* ir polinksnio *dėka* vartoseną.
- 4.5.3. Atkreiptinas **vertintojų** dėmesys, kad prielinksnis *į* sakinyje *jie taiko senų žmonių požiūrį į šiuos laikus*, prielinksnis *prieš* sakinyje *slėpėsi miškuose kovodami prieš Lietuvos priešus* nelaikytini klaidomis. Ugdymo procese supažindintina ir su pagrindiniu normos variantu *kovoti su kuo*.
- 4.5.4. Mokinių rašiniuose rastos 7 **sakinio dalių ir sakinių jungimo** klaidos (0,5 proc. visų kalbos klaidų). Tai epizodiškos klaidos (kelete darbų šalutinis pažyminio dėmuo pavartotas ne prie pažymimojo žodžio, dėmenys sujungti dalelyte *gi*), mokiniai vartoja nedaug sudėtingesnės konstrukcijos sakinių, taigi sakinio dalių ir dėmenų siejimas didesnių keblumų nekelia.

5. Rekomendacijos dėl stiliaus trūkumų

- 5.1. **LT 97** rašiniuose mokytojai ekspertai išrinko 84 sakinius, kurie vertintojų buvo žymėti kaip turintys stiliaus trūkumų. Detalesnė šių sakinių analizė (sakiniai vertinti ir skirstyti neatsižvelgiant į rašybos ir skyrybos klaidas) parodė, kad galėtų būti daugiau bendresnio, vienodesnio vertintojų požiūrio į stilių. Todėl rekomenduotina:

- 5.1.1. Kaip stiliaus klaidas žymėti tik labai aiškius dalykus, priskiriamus konkrečiai stiliaus trūkumų grupei:

- 5.1.1.1. **Logikos** trūkumų turintys sakiniai, pvz.:

Autorius šiuo kūriniu gavo apdovanojimą ir netgi yra baigęs Oksfordo universitetą (minties šuolis)
ir pan.

- 5.1.1.2. **Tikslumo** trūkumų turintys sakiniai, pvz.:

Gimtinė tai vieta, kurioje praėjo įsimintiniausios gyvenimo patirtys (netiksliai parinktas žodis);
Apibendrinant praeitimi verta domėtis kad sužinotume iš kur atsirado žmogaus moralai ir iš kur mes kilom (supainioti paronimai);

Realiai nejaučiu jokio gailėsčio, dėl to, kas įvyko prieš vienuolika metų, nes aš dar buvau visiškai mažas, nemąstantis padaras. Bet dabar aš vis sugrįžtu į tą savo praeitį, bandau dar syki prisiminti, kaip

ten viskas atrodo, bandau prisiminti visus pačius geriausius momentus. Tai išties užlenkia šypseną ant mano fizionomijos (netiksliai pavartota, ne to stilistinio atspalvio konstrukcija) ir pan.

5.1.1.3. **Aiškumo** trūkumų turintys sakiniai, pvz.:

Viena vertus, žmogų su gimtine sieja jo prisiminimai ir išgyventos akimirkos. Kitaip sakant, žmogus grįžęs į gimtinę su kuo bendravo ir ką veikę vaikystėje (trūksta žodžio);

Jo tėvui sunkiai nutiko taip, kad jis iki šiol prisimena (neaiški mintis) ir pan.

5.1.1.4. **Glaustumo** trūkumų turintys sakiniai, pvz.:

Praeityje pasaulis nebuvo toks prišiuokšlintas, o dabar pasaulio žmonės norėtų sugrįžti į pasaulio praeitį ir gyventi pasaulio praeityje (žodžių perteklius) ir pan.

5.1.2. Sakinių, kurie gali būti performuluoti sklandžiau (vengiant banalių, naivių apibendrinimų, nelabai būdingą ir įprastą žodį ar junginį pakeičiant įprastesniu, pernelyg ekspresyvią, vaizdingą išraiškos priemonę pakeičiant neutralesne, labiau tinkančia sakinyje ir pan.), nevertinti kaip turinčių stiliaus trūkumų. Pvz.:

Žmogui praeitis svarbi todėl, kad pažinodami savo giminės ir žmonijos praeitį galite geriau pažinti save;

Aš galbūt skaitau per mažai knygų, nes nežinau nei vieno knygų autoriaus, kuris savo knygoje rašytų ką nors apie praeitį. Nebent žinau tik rašytus dienoraščius, pasakojimus, kuriuose aprašomi svarbūs praeities įvykiai;

Žiūrėdama tiek į savo, tiek į kitų praeitį, išsirenku žmones, kuriuos norėčiau laikyti arčiau savęs;

Visi žinome kokių gerų, ir nelabai, situacijų gali nutikti mieste, tėvams nežinant;

Jo didelis noras ir pastangos padaryti Lietuvą pačia geriausia valstybe, nuėjo veltui, nes Lietuva dabar yra tikra mėsmalė ir pan.

5.1.3. Kalbos klaidų nevertinti kaip stiliaus trūkumų. Jeigu kalbos klaida lemia ir stiliaus trūkumą, pirmenybė teiktina kalbos klaidai žymėti. Pvz.:

Keliaujant patiria daug nuotykių, iššūkių, nuosmukių, dėl kurių jis vis tiek nepasiduoda ir keliauja tolyn (padalyvio klaida);

Tačiau maro ir ne itin draugiškai nusiteikusių vokiečių dėka Matas Šimonis lieka vienui vienas (netinkamai pavartotas polinksnis dėka)

Būtent apie šią problemą rašė Homeras „Odisėja“ kūrinys (nesuderintas linksnis) ir pan.

5.2. Pagal aptartus principus rekomenduotina vertinti ir **TM** rašinių stilių.

II. Rekomendacijos dėl kalbos klaidų vertinimo VBE rašiniuose (LT)

6. Rekomendacijos dėl rašybos klaidų

- 6.1. Mokinių rašiniuose rastos 638 **rašybos** klaidos (30 proc. visų kalbos klaidų). Dažniausios klaidos:
- 6.1.1. painiojama balsių *e* ir *ė* rašyba (99 klaidos, 15 proc. visų rašybos klaidų), pvz.: *pjėsė, prižiūretojas, nuejo, paslėpia, del;*
 - 6.1.2. nosinių balsių rašybos klaidos vienaskaitos galininko ir daugiskaitos kilmininko galūnėse (94 klaidos, 15 proc.), pvz.: *per savo gyvenima, panyra į kuryba, stabdo prisitaikyma;*
 - 6.1.3. ilgųjų ir trumpųjų balsių (*i–y, u–ū*) rašyba (89 klaidos, 14 proc.), pvz.: *tūrėti, susidūriame, kurinys, Jokubas, kurės, įžulus;*
 - 6.1.4. neiginio *ne* rašyba (39 klaidos, 6 proc.), pvz.: *nevisi, nevisada, nekiekvienas, netik.*
- 6.2. Dar klystama rašant nosines raides veiksmažodžių formų (tariamiosios nuosakos, dalyvių) galūnėse (32 kl., 5 proc.), dalelytes (28 kl., 4 proc.), didžiąsias raides tikriniuose žodžiuose (25 kl., 4 proc.). Minėtinos atsitiktinės nosinių raidžių rašybos klaidos (23 kl., 4 proc.), pvz.: *savo kaimę, dvąsines, sulysųsį* ir kt.
- 6.3. **Ugdymo procese rekomenduojama** daugiau laiko skirti išvardytų rašybos atvejų įgūdžiams tvirtinti. Ilgųjų ir trumpųjų balsių, taip pat balsių *e* ir *ė*, nosinių raidžių rašybos klaidos rodo, kad daugiau dėmesio reikėtų skirti mokinių tarčiai ugdyti.

7. Rekomendacijos dėl skyrybos klaidų

- 7.1. Mokinių rašiniuose rastos 1042 **skyrybos** klaidos (50 proc. visų kalbos klaidų). Dažniausios klaidos:
- 7.1.1. prijungiamųjų sakinių skyrybos klaidos – mokiniai neskiria (neišskiria) šalutinių dėmenų (419 kl., 40 proc. visų skyrybos klaidų), pvz.: *Savo kūrinuose jie parodo kaip kelionės pakeičia žmonių gyvenimus bei įgyja skirtingą prasmę; Žmogus, patekęs į ribinę situaciją, turi rinktis kokiomis vertybėmis vadovausis;*
 - 7.1.2. įterpinių ir įspraudų skyrybos klaidos (86 kl., 8 proc.), pvz.: *Ten deja, buvo ir žuvęs jos vyras Petras; Manau svarbu tinkamai pasimokyti iš klaidų;*
 - 7.1.3. pažyminių skyrybos klaidos (84 kl., 8 proc.; iš jų neišskirtų išplėstinių pažyminių – 63 kl., 6 proc.), pvz.: *Jam įdomesnės draugų kalbos, įvairiomis temomis; Pirmoji moteris įžengusi į Liudo vasario gyvenimą, sužadinsi jo jausmus yra Liucė;*
 - 7.1.4. citatų skyrybos klaidos (70 kl., 7 proc.), pvz.: *Sunku priprasti prie tokio režimo: – „penktą valandą devyni skambalo smūgiai...“;*
 - 7.1.5. vienaarūšių sakinio dalių skyrybos klaidos (68 kl., 6 proc.), pvz.: *Kitos kelionės sužlugdo žmogų, atima gyvenimo žavesį suteikia nepagrįstų vilčių; Jis nori tapti poetu, bei kunigu.*
- 7.2. Dar klystama skiriant išplėstines aplinkybes (49 kl., 5 proc.), priedėlių (44 kl., 4 proc.). Minėtina ir kiekybiškai gana gausi nemotyvuotos skyrybos atvejų grupė (158 kl., 15 proc.), pvz.: *Pagrindinis romano veikėjas Mažvydas, dėl tam tikrų aplinkybių, ištremiamas į Prūsijos kraštą; Kūrinyje „Vagis“, autorius rašo apie stiprų gudrų jaunuolį.*
- 7.3. **Ugdymo procese rekomenduojama** stiprinti sakinio struktūros, žodžių ryšių mokymą. Daugiau laiko reikėtų skirti prijungiamiesiems sakiniams – atkreipti dėmesį, kad šiuos sakinius reikėtų skirti remiantis gramatiniu skyrybos principu, akcentuoti prijungiamuosius žodžius.

- 7.4. Atkreiptinas **vertintojų** dėmesys, kad kai kuriuos skyrybos atvejus (pvz., prie įterpinių skyrybos priskirtas sakiny *Geri darbai, pasirinktas hobis padeda tobulėti, bet, tai nėra vienintelis būdas*) labiau tiktų laikyti nemotyvuota skyryba (kaip ir spaudoje, skyrybos ženklas kartais padedamas ten, kur daroma pauzė).
- 7.5. Atkreiptinas **vertintojų** dėmesys į pasikeitusią skyrybos taisyklę dėl nederinamojo pažyminio, išreikšto prielinksninėmis konstrukcijomis *vardu, pavarde, pravarde*, po pažymimojo žodžio. Šių konstrukcijų skyryba buvo pasirenkamoji, priėmus Lietuvių kalbos skyrybos taisyklės (patvirtintas Kalbos komisijos 2019 m. lapkričio 7 d. nutarimu Nr. N-8 (178)), konstrukcijų *vardu, pavarde, pravarde* skyryba suvienodinta su nederinamųjų pažyminių po pažymimojo žodžio skyryba – šios konstrukcijos neskiriamos. Rekomenduotina keletą metų (laiką turėtų nustatyti patys mokytojai) laisvos šių konstrukcijų skyrybos VBE rašiniuose nelaikyti klaida.

8. Rekomendacijos dėl žodyno klaidų

- 8.1. Mokinių rašiniuose rastos 75 **žodyno** klaidos (4 proc. visų kalbos klaidų). Daugiausia klystama netiksliai vartojant įvardžius *kažkas, kažkoks (kažkokia)*, prieveiksmį *pilnai*. Kitų daugiausia ne savo reikšme pavartotų žodžių rasta vienas kitas.
- 8.2. Žodyno klaidos rašiniuose gana epizodiškos, todėl galima teigti, kad žodynui (tradiciniam leksikos sluoksniui, kurį iš esmės lemia rašinių temos) **ugdymo procese** skiriama pakankamai dėmesio. Ne savo reikšme pavartotų žodžių atvejai gali būti siejami su individualia vartosena.
- 8.3. Atkreiptinas **vertintojų** dėmesys, kad žodžiai *stengiančių, memuaralinis* yra ne žodyno, o gramatinių formų klaidos.

9. Rekomendacijos dėl gramatikos klaidų

- 9.1. Mokinių rašiniuose rastos 26 **gramatinių formų** klaidos (1 proc. visų kalbos klaidų). Daugiausia klystama vartojant įvardžių *abu, abi* ir skaitvardžių paprastąsias formas su daugiskaitiniais daiktavardžiais (*praėjus keletai metų, po dviejų metų*; 7 kl.). Minėtinas veiksmažodžių su priesagomis *-inėti, -dinėti* tęstiniam kartiniam veiksmui reikšti vartojimas (*Kai vagis išeidinėjo, Jokūbas jam trenkė per galvą*; 3 kl.), netinkamas žodžio linksniavimo paradigmos pasirinkimas (*autorio kūrinys, Katiliškiumi*; 5 kl.).
- 9.1.1. Gramatinių formų klaidos rašiniuose gana epizodiškos, todėl galima teigti, kad gramatinėms formoms **ugdymo procese** skiriama pakankamai dėmesio. Nemotyvuoti gramatinių formų klaidingo pavartojimo atvejai gali būti siejami su individualia vartosena.
- 9.1.2. Pasakymai *žmogus tobulinasi* ir *žmogus tobulina save* turi skirtingų prasmės niuansų. Sangražinei formai įgijus termininę reikšmę (*tobulinimasis, tobulinimosi kursai* – pirmiausia darbinės kvalifikacijos kėlimas), pastangos žmogui kaip asmenybei tobulėti dažnai nusakomos junginiais *savęs tobulinimas, užsiimti savęs tobulinimu* ir pan. Todėl sakiny *Žmogus tobulina save* nelaikytinas klaida.
- 9.2. Mokinių rašiniuose rastos 96 **dalyvių, padalyvių ir pusdalyvių** klaidos (5 proc. visų kalbos klaidų).
- 9.2.1. Dažniausios klaidos:
- 9.2.1.1. padalyvis vartojamas šalutiniam to paties veikėjo veiksmui reikšti asmeniniuose sakiniuose (65 kl., 68 proc.), pvz.: *Juozapota buvo priblokšta ir sugniuždyta, tačiau nepaisant to ji pasileido į sielvarto persmelktą kelionę; Apibendrinus galime teigti, kad žmogaus padarytos klaidos duoda vertingų pamokų*;

9.2.1.2. pusdalyvis vartojamas aplinkybės veiksmui, kuris vyksta ne tuo metu kaip tarinio veiksmas, nusakyti (12 kl., 13 proc.), pvz.: *Padarydamas Oną Duonutę nelaimingą, toliau siekė savo tikslų; Smogė kumščiu į galvą, užmušdamas vagį.*

9.2.2. Dar klystama vartojant sutrumpintas moteriškosios giminės būtojo kartinio laiko dalyvio formas (*Tik kiekviena asmenybė elgiasi skirtingai susidūrus su klaidomis*; 4 kl.), pasitaiko neapdairių dalyvių ir pusdalyvių formų pavartojimo atvejų (pvz.: *Priimdami sprendimus svarbu viską suplanuoti; Svarbu gyventi toliau iš padarytų klaidų pasimokydamas; Galvojo, gal nuėjęs į bažnyčią, jam palengvės; Pasirinkęs netinkamą kelią, jam išsivysto sunki liga; Jis įsivaizduojamas esąs amerikonas*; 14 kl.).

9.2.3. **Ugdymo procese** reikėtų daugiau dėmesio skirti asmeniniams sakiniams, akcentuoti sakinio raišką, kai ir pagrindinį, ir šalutinį veiksma atlieka tas pats veikėjas.

9.2.4. Sakinyje *Taigi, žmogus susitaikydamas su tiesa išlaisvina save ir gali keistis, siekti gilesnės prasmės* pusdalyvis susitaikydamas šiame sakinyje ne klaida, sakinio veiksmai gali vykti tuo pat metu.

9.3. Mokinių rašiniuose rastos 129 **linksnių** vartojimo klaidos (6 proc. visų kalbos klaidų).

9.3.1. Dažniausios klaidos:

9.3.1.1. būdvardžių (ir būdvardiškai vartojamų žodžių) įnagininkas būviui reikšti vietoj vardininko, kilmininko, naudininko ar galininko (53 kl., 41 proc. visų linksnių klaidų) (dvejybinių linksnių klaidos), pvz.: *Šis šūvis tampa vieninteliu, laimingu, įstrigusiu visam gyvenimui; Svarbu jas deramai spręsti ir nelikti abejingu; Kas mūsų nenužudo, tas padaro mus stipresniais*;

9.3.1.2. galininkas neapibrėžtam daiktų kiekiui ar daikto daliai reikšti (vietoje dalies kilmininko) (36 kl., 28 proc.), pvz.: *Žmogus visuomet daro klaidas; Reiškinys neretai žmogui sukuria asociacijas su praeitimi; Klaidos suteikia nepamiršamas pamokas.*

9.3.2. Rasta ir kitų linksnių klaidų (40 kl., 31 proc.): vardininko neapibrėžtam kiekiui reikšti (*Klaidos pasitaiko kiekvieno gyvenime*; 2 kl.); naudininko su judėjimo reikšmės veiksmažodžiais (*išsiunčiamas katorgai, ėjo pokalbiui*; 2 kl.), vietininko (*Kūrinių užuomina slypi tame, kad skaitytojas pajustų veikėjų išgyvenimus*; 5 kl.). Esama ir atsitiktinių klaidų (*Antrojo pasaulinio karo metais daugybę nekaltų žmonių buvo žudomi; Klaidų pasekmės gali būti jaučiamos kitiems žmonėms*; 17 kl.).

9.3.3. **Ugdymo procese rekomenduojama** ieškoti veiksmingesnių metodų, kaip mokyti vartoti dvejybinius linksnius. Daugiau dėmesio reikėtų skirti ir galininko (neapibrėžtam kiekiui reikšti) vartosenai.

9.3.4. Atkreiptinas **vertintojų** dėmesys, kad linksnių klaidos žymėtinios kaip kalbos klaidos (pvz., sakiniuose *Parodo disharmoniją asmenyje; Dauguma žmonių įžvelgia klaidas kitame žmoguje; Klaida gyvena mumyse; Sportininkų tarpe*). Vietininkas kieno tarpe (*sportininkų tarpe*) į Vertinimo aprašą neįtrauktas, taigi klaida nelaikytinas. Klaida nelaikytinas ir vietininkas *Klaida gyvena mumyse* (asmens vidus gali būti suvokiamas kaip vieta).

9.3.5. Naudininko klaida nelaikytinas abstrakto naudininkas gydymui sakinyje *Vaikas keliauja su dėde atsiimti dokumentų, reikalingų tėvo gydymui* (abstraktas čia sukonkretėjęs). Vietininkų klaidomis nelaikytini srities vietininkai sakiniuose: *Daro didžiausią įtaką mūsų gyvenimuose; Neturi jokios įtakos mūsų gyvenime; Daro klaidų meilėje.*

9.4. Mokinių rašiniuose rastos 34 **prielinksnių ir polinksnių** klaidos (1 proc. visų kalbos klaidų).

9.4.1. Dažniausios klaidos:

9.4.1.1. polinksnių *dėka* ir *pagalba* vartojimas: *dėka* – 9 atvejai (pvz., *Tai dalykas, kurio dėka žinome, kad neišnaudojome visų jėgų; Klaidų dėka žmogus tobulėja*), *pagalba* – 7 (pvz., *Romano veikėjas išliko savimi ironijos pagalba; Klaidų pagalba atsirenkamos svarbiausios moralinės vertybės*);

9.4.1.2. prielinksnio *prieš* vartojimas – 6 atvejai (pvz., *nusikalto prieš vyrą, nusižengė prieš save, prisipažinti prieš valdžią*).

9.4.2. Palyginti su linksnių klaidomis, prielinksniai ir polinksniai VBE rašiniuose lietuvių mokomąją kalbą vartojami gana taisyklingai. **Ugdymo procese** siūlytina atkreipti mokinių dėmesį į polinksnių *dėka* ir *pagalba* vartoseną.

9.5. Mokinių rašiniuose rastos 56 **sakinio dalių ir sakinių jungimo** klaidos (3 proc. visų kalbos klaidų).

9.5.1. Dažniausios klaidos:

9.5.1.1. pažyminio šalutinio dėmens vartojimas ne prie pažymimojo žodžio (*Autorius laikomas kūrėju, atėjusiu iš kaimo, kuris nagrinėja žmogaus, atsidūrusio nepalankioje situacijoje, išgyvenamas patirtis; Autorius užaugo Lietuvoje, karo metais dirbo Pasvalio bibliotekos vedėju, kuri tuomet tapo kultūros traukos centru*; 30 kl.);

9.5.1.2. sakinio dalys jungiamos junginiu *tuo pačiu* (*Čia yra padaryta klaida, tuo pačiu ir ištaisyta*, 10 kl.);

9.5.1.3. vartojama *kad* su bendratimi tikslo šalutiniams dėmenims jungti (*Reikia tobulėti ir bandyti pažinti save, kad prisitaikyti ir nebedaryti tos klaidos; Kad to išvengti, kunigaikštis ketina pats vesti Oną Duonutę*, 8 kl.);

9.5.1.4. vartojamas jungtukas *jog* tikslo šalutiniams dėmenims jungti (*Siekia patenkinti savo pagrindinius poreikius, jog išgyventų*; 5 kl.).

9.5.2. **Ugdymo procese** reikia stiprinti sakinio struktūros, sakinių ryšių mokymą. Daugiau dėmesio reikėtų skirti prijungiamiesiems sakiniams, akcentuoti šalutinių sakinių derinimą.

9.5.3. Atkreiptinas **vertintojų** dėmesys, kad tokie sakiniai: *Toks ir buvo save įsivaizdavęs vaikas, iki kol nepašovė mažos, bejėgės katytės; O vagis vogs tol, kol nebus sulaikytas*, nepriskirtini prie Vertinimo apraše aptartų neigiamų veiksmažodžio formų klaidų atvejų. Minėtų sakinių šalutiniuose laiko dėmenyse neigiama veiksmažodžio forma pavartota veiksmo ribai nurodyti. Tokie atvejai „Kalbos patarimuose“ įvertinti kaip vengtiniai, juos, kaip rodo praktika, sunku atskirti nuo vartotinių sakinių (kai reiškiamas aiškus neigimas) net patyrusiems redaktoriams. Mokinių rašiniuose tokie atvejai klaidomis nelaikytini.

9.5.4. Sakinyje *Jam rūpėjo tik viena, jog ne tos rasės žmonės būtų išžudyti* žymėta jungtuko *jog* klaida tikslo šalutiniam dėmeniui jungti. Atkreiptinas **vertintojų** dėmesys, kad šiame sakinyje jungtukas *jog* jungia šalutinį veiksnio dėmenį ir nėra klaida.

III. Rekomendacijos dėl kalbos klaidų vertinimo VBE rašiniuose (TM)

10. Rekomendacijos dėl rašybos klaidų

10.1. TM VBE rašiniuose rastos 1356 rašybos klaidos (51 proc. visų kalbos klaidų).

10.1.1. Dažniausios klaidos:

10.1.1.1. painiojami balsiai *e* ir *ė* (266 kl., 20 proc. visų rašybos klaidų), pvz.: *nėras, dėja, geris, utelių*;

10.1.1.2. ilgųjų ir trumpųjų balsių (*i–y, u–ū*) rašyba (227 kl., 17 proc.), pvz.: *budami, patirusi, būvimas, padaris, rašynėja*;

10.1.1.3. nosinių balsių rašyba vienaskaitos galininko ir daugiskaitos kilmininko galūnėse (236 kl., 17 proc.), pvz.: *apie gyvenima, vieno žymiausiu, viska žinai, apie kuria, žmogu, toki pat jauna*;

10.1.1.4. žodžių rašymas kartu ir atskirai (80 kl., 6 proc.), pvz.: *ne būtų, ne galvoja, ne ilgai, ne kaltas vaikas, ne dirbo, netik, neveltui, iš ties, begalo, iš vis, ištikrųjų, beabejo, kaikurios, betkokiose*.

10.1.2. Dar klystama rašant nosines raides veiksmažodžių formų (tariamąsios nuosakos, dalyvių) galūnėse, įvardžiuotinių formų galūnėse, žodžių šaknyse, didžiąsias raides tikriniuose žodžiuose ir kt.

10.1.3. Dalis rašybos klaidų tik iš dalies priskirtinos kuriai nors grupei. Kaip minėta, yra daug klaidų, liudijančių nepakankamą lietuvių kalbos mokėjimą, pvz.: *pomažu, nepasiėlgti, stiprį meilė, mąno* (galvoja), *norratorius, žmogus su nęgalia, historinėje*.

11. Rekomendacijos dėl skyrybos klaidų

11.1. Mokinių rašiniuose rastos 702 **skyrybos** klaidos (26 proc. visų kalbos klaidų). Dažniausios klaidos:

11.1.1. prijungiamųjų sakinių skyrybos klaidos – mokiniai neskiria (neišskiria) šalutinių dėmenų (304 kl., 44 proc. visų skyrybos klaidų), pvz.: *Jis negalvoja ką toliau darys; Jis negalėjo pasirinkti ar jam išvažiuoti iš kaimo; Jis ir toliau gyvena kaip yra pripratęs*;

11.1.2. įterpinių ir įspraudų skyrybos klaidos (71 kl., 10 proc.), pvz.: *Pasiekti ją, vadinasi pasiekti tiesą, laisvę; Tikrai norėsi pakeisti ir mano manymu jas pakeisi; Atvirkščiai nei M. Katiliškio romane J. Kunčino romane „Tūla“ veikėjas daro daug klaidų*;

11.1.3. vienaarūšių sakinių dalių skyrybos klaidos (68 kl., 10 proc.), pvz.: *Jis dažnai rašo Tūlai bet negauna atsakymų; Žmogus pats nori vieną kartą išmokti, ir nedaryti tos klaidos; Veikėjas yra susijaudinęs, ir jau neatsako už savo veiksmus; Pirmiau imamės veiksmų o tik vėliau pamąstom*;

11.1.4. neišplėstų aplinkybių skyrybos klaidos (64 kl., 9 proc.), pvz.: *Moteris po susitikimų, galvoja, kad bus laiminga su mylimu vyru; Netgi šiandien, visi darbdaviai ieško patyrusių darbuotojų; Štai tada, ir kyla klausimas*.

11.2. Atkreiptinas **vertintojų** dėmesys į pasikeitusią skyrybos taisyklę dėl nederinamojo pažyminio, išreikšto prielinksninėmis konstrukcijomis *vardu, pavarde, pravarde*, po pažymimojo žodžio. Šių konstrukcijų skyryba buvo pasirenkamoji, priėmus Lietuvių kalbos skyrybos taisyklės (patvirtintas Kalbos komisijos 2019 m. lapkričio 7 d. nutarimu Nr. N-8 (178)), konstrukcijų *vardu, pavarde, pravarde*

skyryba suvienodinta su nederinamųjų pažyminių po pažymimojo žodžio skyryba – šios konstrukcijos neskiriamos. Rekomenduotina keletą metų (laiką turėtų nustatyti patys mokytojai) laisvos šių konstrukcijų skyrybos VBE rašiniuose nelaikyti klaida.

12. Rekomendacijos dėl žodyno klaidų

12.1. Mokinių rašiniuose rastos 65 **žodyno** klaidos (3 proc. visų kalbos klaidų). Daugiausia klystama netiksliai vartojant įvardžius *kažkas, kažkoks (kažkokia)*, žodį *pergyventi*. Kitų daugiausia ne savo reikšme pavartotų žodžių rasta vienas kitas.

12.2. Atkreiptinas **vertintojų** dėmesys, kad žodis *atkeršė* yra ne žodyno, o gramatinės formos klaida.

12.3. Atkreiptinas **vertintojų** dėmesys, kad sakinyje *Jis nežinojo, kaip taisyklingai elgtis* žodis *taisyklingai* kalbos normų (žodžio reikšmės – *taisyklingai* – pagal taisykles) nepažeidžia.

13. Rekomendacijos dėl gramatikos klaidų

13.1. Mokinių rašiniuose rastos 106 **gramatinių formų** klaidos (4 proc. visų kalbos klaidų). Dažniausios klaidos:

13.1.1. vartojama ne ta daiktavardžio giminė, nederinama daiktavardžio ir būdvardžio giminė (34 kl., 32 proc. visų gramatinių formų klaidų), pvz.: *Kūrybuose; Daug klaidų padaryta, bet juos ištaisyti galima; Išgyventi baisų patirtį; Novelėje yra pavaizduota žmogaus gyvenimo įvykį; Parodo kitokį išeitį; Turėjo kiti moterys; Graži rūbai;*

13.1.2. painiojamos galūnės (22 kl., 21 proc.), pvz.: *dideliomis, suplėšia, žmoniuose, rašytojaus, veikėjams, dorūs, kvailiausį mušeiką, Judos (Judo), ryžėsi (ryžosi);*

13.1.3. skaičiaus vartojimo klaidos (15 kl., 14 proc.), pvz.: *žmonės išgirdęs, jie pamatęs, jie nuėjęs, žmonės išsigandęs.*

13.2. Dalis formų klaidų tik iš dalies priskirtinos kuriai nors grupei. Kaip minėta, yra daug klaidų, liudijančių nepakankamą lietuvių kalbos mokėjimą, pvz.: *pasitemo* (aptemo) *akys*, *nerinkamės* (nesirenkame), *ratas susilauš* (sulūš), *kreipiamas* (kreipimasis) *į dirbantį žmogų*, *nuleida* (nuleidžia), *nesitikėjimas savimi*, *jį rodavo* (rodydavo), *būti išprievartuodama*, *užklūpsta*, *nebestengusi*, *sukursinčiai* (sukurtai), *uždari* (uždara), *palūžtas* (palūžęs).

13.3. Mokinių rašiniuose rasta 81 **dalyvių, padalyvių ir pusdalyvių** klaida (3 proc. visų kalbos klaidų).

13.3.1. Dažniausios klaidos:

13.3.1.1. padalyvis vartojamas šalutiniam to paties veikėjo veiksmui reikšti asmeniniuose sakiniuose (45 kl., 55 proc.), pvz.: *Jis dar labiau degraduoja begyvenant bohemiską gyvenimą; Tik pripažinus šią tiesą žmogus atranda vidinę harmoniją; Mykoliukas nekreipiant dėmesio tobulėjo muzikos srityje;*

13.3.1.2. pusdalyvis vartojamas aplinkybės veiksmui, kuris vyksta ne tuo metu kaip tarinio veiksmas, nusakyti (17 kl., 21 proc.), pvz.: *Ne visada padarydamas klaidą žmogus bando ją ištaisyti; Vaikas grįžo prie katytės sulaužydamas prie jos gulintį lanką.*

13.3.1.3. Dar klystama vartojant sutrumpintas moteriškosios giminės būtojo kartinio laiko dalyvio formas (8 kl.), pvz.: *Agnė pasitraukė iš Tiliaus gyvenimo, išvažiavus iš kaimo; Išėjus ieškoti vyro, Juozapota jį rado pakartą.*

13.3.2. Sakinyje *Veikėjas, padarydamas klaidą, sužlugdė savo gyvenimą* pusdalyvis *padarydamas* įvertintas kaip klaida (pagal taisyklę – pusdalyvis netinka nusakyti aplinkybės veiksmui, kuris vyksta ne tuo pat metu, kaip tarinio veiksmas). Pusdalyvis *padarydamas* šiame sakinyje ne klaida, sakinio veiksmai gali būti vertinami kaip prasidedantys vienu metu.

13.4. Mokinių rašiniuose rastos 229 **linksnių vartojimo** klaidos (9 proc. visų kalbos klaidų). Dažniausios klaidos:

13.4.1. neapibrėžto kiekio galininkas (41 kl., 18 proc. visų linksnių klaidų), pvz.: *Visą savo gyvenimą žmogus daro klaidas; Veikėjas skatino vengti visus veiksmus, kurie sėja nelygybę;*

13.4.2. galininkas tiesioginiam objektui reikšti greta neigiamojo veiksmazodžio (34 kl., 15 proc.), pvz.: *Veikėjas padarė klaidą, kurią nebegali ištaisyti; Padaryta klaida jį nepamoko;*

13.4.3. būdvardžių (ir būdvardiškai vartojamų žodžių) įnagininkas būviui reikšti vietoj vardininko, kilmininko, naudininko ar galininko (39 kl., 17 proc.) (dvejybinių linksnių klaidos), pvz.: *Jeigu pasipriešins klaidoms, taps daug protingesniu ir stipresniu; Norint tapti geresniu, reikia mokytis iš klaidų; Klaidos padaro žmogų stipresniu.*

13.5. Mokinių rašiniuose rastos 59 **prielinksnių ir polinksnių** klaidos (2 proc. visų kalbos klaidų). Daugiausia klystama vartojant prielinksnius *pas* (19 kl.) ir *į* (11 kl.), pvz.: *Strėlė buvo krūtinėje pas katytę; Pas vaikus susiklosto nuomonė; Įsimylėjo į vaikiną; Susipažįsta su Aukse, į kurią greitai įsimyli; Mykoliukas įsimyli į Severiją.*

13.6. Mokinių rašiniuose rastos 62 **sakinio dalių ir sakinių jungimo** klaidos (2 proc. visų kalbos klaidų). Dažniausios klaidos:

13.6.1. vartojama *kad* su bendratimi tikslo šalutiniams sakiniams jungti (25 kl., 40 proc.), pvz.: *Reikia padaryti tinkamą išvadą, kad ateityje daugiau taip nepasielgti; Kad kaip nors pragyventi, dirba liftininku; Surinko strėles, kad viską išmesti;*

13.6.2. pažyminio šalutinio sakinio vartojimas ne prie pažymimojo žodžio (24 kl., 39 proc.), pvz.: *Kudirka inicijavo nelegalaus laikraščio „Varpas“ atsiradimą, kurį redagavo iki pat mirties; Nėra nė vieno žmogaus pasaulyje, kuris nebūtų suklydęs; Tiek daug klaidų padaryta, kurias tikrai norėsi pakeisti.*

IV. Rekomendacijos dėl stiliaus trūkumų vertinimo VBE rašiniuose

14. Rekomendacijos dėl stiliaus trūkumų žymėjimo

14.1. Kaip stiliaus klaidas žymėti tik labai aiškius dalykus, priskiriamus konkrečiai stiliaus trūkumų grupei:

A. Logikos trūkumų turintys sakiniai, pvz.:

Kęsdamas kasdienį sielvartą ir skausmą giliai širdyje, jis išugdo charakterį, kuris nebijo mirties ir supranta, kad jo prasmė slypi kūryboje (sąvokai suteikiamas požymis, kurio ji neturi);

Vinco Mykolaičio-Putino psichologiniame, intelektualiniame romane „Altorių šešėly“ pagrindinis veikėjas taip pat padaro klaidą, iš kurios Liudas Vasaris tampa laimingesniu žmogumi (tapatumo dėsnio pažeidimas) ir pan.

B. Tikslumo trūkumų turintys sakiniai, pvz.:

Besibaigiantys žmonės parodė, kaip sunkūs darbai ir nuolatinis badas pasmerkia mirčiai (netiksliai parinktas žodis);

Petras Sabaliūnas, tapęs tokia auka, vis tiek atranda savyje žmogiškumo, tobulėdamas dvasiškai atleidžia savo sūnui, tačiau jį neramina hipotezė, kad jo sūnaus vaikai matydami tokį pavyzdį kažkada taip elgsis su savo tėvu (parinktas ne to stiliaus žodis);

Vienas pirmųjų veiksmų, kurių imasi ūkininkas, yra seno šuns skandinimas (supainioti paronimai);

Literatūrinėje kryptyje klaidos patiriamos savo kailiu ir už jas atsako pats veikėjas (netiksliai pavartotas žodžių junginys);

Kitoje J. Biliūno novelėje žmogus susiduria su iššūkiu, kuris neturi išeities (netiksliai pavartota konstrukcija) ir pan.

C. Aiškumo trūkumų turintys sakiniai, pvz.:

Gyvenime patirtos klaidos yra bevertės, jeigu po jų nėra jokių veiksmų, kurie galėtų tau padėti ištaisyti ir pasimokyti iš jų (trūksta žodžio);

Ji supranta padariusi klaidą, patikėdama apgaulinga ir karšta Tiliaus meile. Tačiau ji nenuleidžia rankų, kaip tik iškelia jas į viršų (neaiški mintis);

Novelėje „Lazda“ senas, aukštas, šeimos neturintis Dumbrauckas, kuris, nepasimokęs iš klaidų, muša lazda tėvą: „A tu, uncvotai! Tau vogti, vogti!.. – šaukė Dumbrauckas, pildamas man lazda per nugarą.“ (nebaigta mintis) ir pan.

D. Glaustumo trūkumų turintys sakiniai, pvz.:

Atsakant į klausimą „ar klaidos padeda tobulėti?“, remiantis realiu gyvenimu, atsakyti yra be galo sunku (žodžių perteklius);

Deja, klaidos gali būti nepataisomos ir gali žmogų privesti prie pražūties. Taigi klaidos gali padėti žmogui tobulėti arba privesti jį prie pražūties (tapačios frazės kartojimas) ir pan.

14.2. Sakinių, kurie gali būti performuluoti sklandžiau (vengiant banalių, naivių apibendrinimų, nelabai būdingą ir įprastą žodį ar junginį pakeičiant įprastesniu, pernelyg ekspresyvią, vaizdingą išraišką

priemonę pakeičiant neutralesne, labiau tinkančia sakinyje, suskaidant sakinį į kelis ar kelis sujungiant į vieną ir pan.), mokinių baigiamuosiuose darbuose nevertinti kaip turinčių stiliaus trūkumų. Mokymo procese keisti stiliaus dalykų dėstymo ir vertinimo nesiūloma, mokant tokie sakiniai gludintini, skatintina ieškoti sklandesnės, tikslesnės raiškos, bet egzamino darbas – ne tas tekstas, kuriame reikėtų reikalauti didelės precizikos. Pvz.:

Klaida, patirta savo kailiu, gali turėti daug didesnį poveikį žmogui nei suaugusiųjų ar draugų kalbos įvairiomis temomis;

Žmonės dėl menkiausios klaidelės gali prarasti artimąjį, mylimąjį, namus bei begalę kitų dalykų, dėl kurių mes dirbame bei stengiamės visą gyvenimą;

Pasaulyje yra begalė pavyzdžių, kai žmogus dėl kvailos ir neapgalvotos klaidos atsiduria skyrybų kontorose, gatvėje ar blogiausia – kalėjime;

Nepasisekimai mums gali būti atspirties taškai, susipratimas, o kartais ir lemtingi kirčiai gyvenime, kai pametame tikrąsias vertybes ir pasiduodame sunkumams;

Biliūno kūrinys „Brisiaus galas“ yra psichologinis kūrinys, kuriame buvo atimta gyvybė gyvam sutvėrimui – šuniui;

V. Krėvės kūrinys „Skirgaila“ yra apie tragišką valdovą, kuris per savo klaidas ir veiksmus atsidūrė neviltyje ir dėl šių dalykų prarado sostą ir liko užsidaręs, užsibarikadavęs savo pilyje iki pat savo dienų galo;

Apie tobulėjantį žmogų rašė XX a. lietuvių rašytojas Vincas Mykolaitis-Putinas savo romane „Altorių šešėly“. Pasakojama apie kūrinio pagrindinį veikėją Liudą Vasarį. Rašoma apie jo vidinius išgyvenimus, susitaikymus, abejones;

Realizmo epochos atstovo kūriniuose dažnai matomas vidinių išgyvenimų motyvas, teigiama, jog vienintelis žmogaus teisėjas yra sąžinė;

Novelėje „Lazda“ rašoma, kaip Juozapas ardamas dvaro žemę nuskynė dobilų ir davė jų jaučiams ir pan.

14.3. Sakiniai, turintys fakto klaidų, turėtų būti vertinami tik turinio aspektu, pvz.:

Vinco Mykolaičio-Putino moksliniame, intelektualiniame romane „Altorių šešėly“ lyrinis subjektas, vardu Liudas Vasaris, nuo mažų dienų įstoja į kunigų seminariją;

Liudas Vasaris visą laiką svajojo tapti rašytoju, poetu bei kunigu.

14.4. Jeigu kalbos klaida lemia ir stiliaus trūkumą, pirmenybė teiktina kalbos klaidai žymėti. Pvz.:

Tačiau tokios klaidos žmogui suteikia patirties, kurios dažniausiai padeda atrasti tai, ko tu gyvenime nori pasiekti, tai, ko tu trokšti (netinkamai prijungtas šalutinis dėmuo);

Faustas yra išsimokslinęs vyras, o tai lyg ir įrodo jo dvasinę stiprybę, tačiau net jam nepavyksta atsilaikyti velnio pagundoms (linksnio klaida, su atsilaikyti vartotinas priel. prieš);

Kartais neapgalvojus galimų įvykio pasekmių žmogus patenka į Hado karalystę ir palieka mūsų planetą Žemę amžinai (padalyvio klaida);

Remdamasi J. Biliūno novele „Lazda“ ir J. T. Vaižganto apysaka „Dėdės ir dėdienės“ atsakysiu į šį klausimą (abejota, stiliaus ar fakto klaida; mokinyš žino, kad tai Juozas Tumas, todėl tai ne fakto, o

rašybos klaida – netinkamas pavardės ir slapyvardžio užrašymas, gali būti *J. Tumo-Vaižganto*, *J. T.-Vaižganto*) ir pan.

15. Rekomendacijos dėl stiliaus trūkumų vertinimo VBE TM rašiniuose

Rekomenduojama pateiktus sakinius vertinti taip (sakiniai vertinti ir skirstyti neatsižvelgiant į rašybos ir skyrybos klaidas, šių klaidų yra dviejuose trečdaliuose visų pateiktų sakinių):

15.1. Sakiniuose klaidingai pavartotas įvairias sintaksiškai nesuderintas konstrukcijas (pavyzdžiui, netinkamai susietus dėmenis, nesuderintus linksnius ir kt.), netaisyklingai pavartotas (pvz.: *užklūpsta dalykai, nebestengtusi apsaugoti*) ar nesuderintas gramatinės formos, leksinės reikšmės žymėti kaip kalbos klaidas. Pvz.:

Kūrinyje yra du pagrindiniai veikėjai, vienas iš kurių buvo Rapolas – vyriškis, kuris nuėjo kovoti su partizanais ir nesakydamas tai savo motinai;

Pirmaeilis veikėjas Jokūbas, bandydamas apginti arklių, nužudė vagį, kesinantį pavogti brangų gyvūną;

Taigi, didžiausios vaikystės klaidos, nors ir išlieka visam gyvenimui atmintyje, jie priverčia susimąstyti, tobulėti ir stengtis niekad gyvenime juos nekartoti;

Šioje fazėje individą užklūpsta visokeriopi dalykai, tokie kaip meilė, mokslai, tolimesnio gyvenimo planavimas;

Mamatės santykis vaikams yra taip pat nuoširdus;

Šiuolaikiniame pasaulyje kiekvienas žmogus daro klaidas, tarp mūsų nėra tų, kurie niekada nepatiria vidiniu kančiu dėl padarytų klaidų ir pan.

15.2. Sakinių, kurie gali būti performuluoti sklandžiau (vengiant banalių, naivių apibendrinimų, nelabai būdingą ir įprastą žodį ar junginį pakeičiant įprastesniu, pernelyg ekspresyvią, vaizdingą išraiškos priemonę pakeičiant neutralesne, labiau tinkančia sakinyje, suskaidant sakinį į kelis ar kelis sujungiant į vieną ir pan.), rekomenduotina nevertinti kaip turinčių stiliaus trūkumų. Pvz.:

Kukutis parodo žmonijai, kad dvasinę tuštybę labai sunku tinkamai užpildyti;

Tačiau turime nepamiršti, jog tam tikros klaidos gali sugriauti ką tik prasidėjusį mūsų gyvenimą;

Todėl noriu pasirinkti tokį kelią, dėl kurio nesigailėčiau ir kiekvieną dieną eičiau į darbą;

Taip pat abu įsitikinę, jog būdami gerais kunigais, nebus geri rašytojai ir atvirkščiai, būdami gerais rašytojais, nebus geri kunigai. Nes rašyti reikia apie tai, ką jaučiame, o kunigas negali parodyti savo jausmų;

Į klaidas dažnai žiūrime kaip į didžiausią grėsmę gyvenime, kuri lengvai gali viską sugadinti, netgi sužlugdyti;

„Sutinka pagal rūbą, o palydi pagal protą“ – šiame posakyje pasislėpė svarbi mintis, kuria suvokę gali kardinaliai pakeisti požiūrį į gyvenimo situacijas ir pan.

1 PRIEDAS. Stilniaus trūkumų pavyzdžiai iš VBE LT rašinių

Logikos trūkumų turintys sakiniai

1. Vinco Mykolaičio-Putino psichologiniame, intelektualiniame romane „Altoriaų šešėly“ pagrindinis veikėjas taip pat padaro klaidą, iš kurios Liudas Vasaris tampa laimingesniu žmogumi. (Tapatumo dėsnio pažeidimas)
2. Tačiau 20-ajame ir 21-ajame amžiuje susiduriama su kur kas sudėtingesnėmis tokio veikėjo formomis: vienos jų kontrastuoja, negeba prisitaikyti prie kintančios aplinkos; kitos po kvailelio kauke slepia amoralias, utopines idėjas. (Sąvokai suteikiamas požymis, kurio ji neturi)
3. Kęsdamas kasdienį sielvartą ir skausmą giliai širdyje, jis išugdo charakterį, kuris nebijo mirties ir supranta, kad jo prasmė slypi kūryboje. (Sąvokai suteikiamas požymis, kurio ji neturi)
4. Novelėje kalbama pagrindinio veikėjo Jokūbo akimis. (Sąvokai suteikiamas požymis, kurio ji neturi)
5. Nors vyras tuojaus atliks šuniui egzekuciją, Dalba nesvyruoja, yra užtikrintas, jam nekyla jokių vidinių konfliktų. (Tapatumo dėsnio pažeidimas)
6. Tačiau, nepaisant visų padarytų gerų darbų, iš savo užgyvento turto ir namų jis buvo be gailėsčio išvarytas. (Sąvokai suteikiamas požymis, kurio ji neturi)
7. Po visko širdyje tūnojo neužmirštamas kačiuko murkimas. (Trūksta loginio pagrindo)
8. Vienas geriausių vaistų apmąstymam tai nuėjimas į gamtą, ten ramiai galėsi sau išspręsti savo klaidas, apmąstyti viską, bet turi tausoti gamtą, ją mylėti, rūpintis ir branginti, nes kaip Getė yra sakęs – Gamta tai vienintelė knyga, kuris kiekvienas puslapis jos yra prasmingas, žmogus gamtoje išsakydavo savo slapčiausias mintis, ištaisydavo savo negandas, visas klaidas, rasdavo paguodą. (Minčių nenuoseklumas ir prieštaravimas)
9. Žmogus tobulėja, jis padaro klaidų, jis sau ramiai nueina į gamtą, išsprendžia visa tai be riksmų, be dvejonių, sau gražiai, tyliai, mėnesienoje. (Trūksta loginio pagrindo)
10. Pirmasis aspektas, kodėl klaidos padeda tobulėti, nes klaidos padeda burtis žmonėms į visuomenę, kuri gali pasipriešinti stipresnėms jėgoms. (Trūksta loginio pagrindo)
11. Antrasis aspektas, klaidos padeda tobulėti, nes klaidos turi kartais būti tobulinamos. (Trūksta loginio pagrindo)
12. Vincas Mykolaitis-Putinas puikiai žinojo, ką gali jausti Liudas Vasaris, o romano veikėjas galėjo rašyti apie meilę žmogui. (Tapatumo dėsnio pažeidimas)
13. Tai yra svarbiausias ir sunkiausias Vasario iššūkis, kuris užkerta Liudui gyvenimo kelią. (Tapatumo dėsnio pažeidimas)

Tikslumo trūkumų turintys sakiniai

1. Literatūrinėje kryptyje klaidos patiriamos savo kailiu ir už jas atsako pats veikėjas. (Netiksliai pavartotas žodžių junginys)
2. Gyvenimas gali pateikti daug netikėtų dalykų, su kuriais būna sunku arba lengva susitaikyti, tačiau ir žmogus pats sau pateikia kliūčių, tokių kaip jų padarytos klaidos ir kaip jiems kainuos ateityje. (Netiksliai suformuluota mintis)

3. Rašytojas, sukūręs tragišką personažą, yra Vincas Krėvė – buvo lietuvių literatūros rašytojas. (Netiksli sakinio raiška)
4. Kūrinio pabaigoje rašoma tas laikas, kai Faustas vėl senas ir vis dar nesijaučia laimingas. (Netiksliai pavartotas žodžių junginys)
5. Kitoje J. Biliūno novelėje žmogus susiduria su iššūkiu, kuris neturi išeities. (Netiksliai pavartota konstrukcija)
6. Uždraustų daiktų ėmimas ir valstybės kritikavimas irgi yra klaidos, kurios turi savo bausmę ir pamoką, dėl kurių individas tampa tobulesnis. (Netiksliai pavartota konstrukcija)
7. Tik atsižadėjęs kunigystės ir ištaisęs savo klaidą Vasaris iš tikrųjų gyvenantis ir galintis tobulėti. (Netiksliai pavartota konstrukcija)
8. Liudas Vasaris įstojęs į kunigų seminariją pajuto, kad kunigystė nėra jo tikrasis pašaukimas, o ir pačio mintyse vystosi poetiška dvasia, kuri jo neapleidžia. (Netiksliai suformuluota konstrukcija; mėginta, bet nepavykę pasakyti poetiškiau)
9. Būna žmonių, kurie tobulėja, kai pamato kitų klaidas, siekiant to paties tikslo. Jie supranta, kad kai kurios klaidos gali juos sužlugdyti. Bet, net ir žinodami tai, jie siekia to vieno tikslo, kuris atvestų juos arčiau tobulybės. (Netiksliai pavartota konstrukcija)
10. Besibaigiantys žmonės parodė, kaip sunkūs darbai ir nuolatinis badas pasmerkia mirčiai. (Netiksliai parinktas žodis)
11. Žinoma, daugiau yra negatyviai mąstančių žmonių, kuriems klaidos tai kaip „mirtis alyvose“, didžiausia nesėkmė. (Ne to funkcinio stiliaus pasakymas, slengas)
12. Vienas pirmųjų veiksnių, kurių imasi ūkininkas, yra seno šuns skandinimas. (Supainioti paronimai)
13. Tokioje absurdiškoje situacijoje Kukutis ne pats renkasi savo kvailumą – jis toks jau yra matomas. (Netiksliai pavartota konstrukcija)
14. Petras Sabaliūnas, tapęs tokia auka, vis tiek atranda savyje žmogiškumo, tobulėdamas dvasiškai atleidžia savo sūnui, tačiau jį neramina hipotezė, kad jo sūnaus vaikai matydami tokį pavyzdį kažkada taip elgsis su savo tėvu. (Parinktas ne to stiliaus žodis)
15. Vienas iš jų – lietuvių tautinio sąjūdžio veikėjas, prisidėjęs prie jo iniciatorių Vincas Kudirka. (Netiksliai pavartota konstrukcija)
16. Šviežiai keptas medžioklis katytės nemato – jis regi išmestą ir niekam nereikalingą taikinį (Ne to funkcinio stiliaus pasakymas)
17. Jau pirmoje romano dalyje Vasariui įstojus į kunigų seminariją užsimezga šių dviejų darbų prieštaravimas, pagrindinis veikėjas supranta, kad niekada nebus kaip Maironis ir kad jam neužtenka vien tėvynės temos kurti poeziją. (Netiksliai pavartota konstrukcija)
18. Kūrinyje pasakojamas pagrindinio veikėjo Jokūbo įvykis, kuris atsitinka praeityje. (Netiksliai pavartota konstrukcija)
19. Be doros klaidos žmogus, neištaisydamas jos, netobulėtų. (Netiksliai pavartota konstrukcija)
20. Nuo pat senovės žmonės darydavo baisiausių dalykų, klaidų, svarbiausia, ne visi tobulėdavo, ne visi tas klaidas taisydavo iki šiol, dabartinis žmogus tobulesnis žmogus, nes vos ne kiekvienas žmogus ištaisydavo savo klaidą, bet kiti pasimokė iš jos, nebepasikartojo ir užmiršdavo ją. (Netiksliai pavartota konstrukcija)

21. Juozapota aiškiai parodo išsigandimą dėl palikusio vyro, ji kiekvieną dieną laukia savo mylimojo grįžtančio. (Pavartotas ne tas žodis)

22. Mano manymu, konkurencija yra labiausiai skatintis dalykas žmogaus tobulėjimą. (Netiksli žodžių tvarka)

23. Kartais kelionės gali įgauti nelaimingo likimo prasmę, kuri privers svarstyti egzistencijos klausimą. (Netiksliai pavartota konstrukcija)

24. Lietuvos rašytojų Antano Škėmos, Justino Marcinkevičiaus ir Jono Biliūno kūryba išryškino pačią svarbiausią kelionių prasmę. (Netiksli konstrukcija)

25. Galų gale savo kelionėje Juozapota pasiekia miestą, jau visai pamišusi, nuolatos aplinkinių klausinėdama, ar nematė jos Petriuko, susiduria su kartuvių vieta. (Netiksliai pavartota konstrukcija)

26. Kartais skaudžios klaidos gali pamokyti svarbią pamoką. (Pavartotas ne tas žodis)

27. Šio kūrinio pagrindinis veikėjas – jaunas kaimo berniukas, kuris pasinaudodamas lanku šauna strėlę į mažą išmesta katę. (Pavartotas ne tas žodis, per daug kanceliarinė konstrukcija)

28. Ar klystkeliai puoselėja individualybę, tai priklauso nuo to, kaip toli jį nuėjo ne tuo keliu. (Supainioti paronimai)

Aiškumo trūkumų turintys sakiniai

1. Didžioji dalis dabar kalinčių kalinių iš savo klaidų pasimokyti ir kalėjimo aptvare yra nuolatiniai svečiai. (Trūksta žodžio; ir tikslumo trūkumas – netiksliai pavartotas žodžių junginys)

2. Veikėjas padarė klaidų, kurios paveikė jo gyvenimą ir jo vietą kūrinyje, netgi privedė prie žmogžudystės, o po to gailėjosi savo veiksmų ir už tai, ką padarė, tas graužaties jausmas jam nedavė ramybės visą gyvenimą, todėl dėl šitų dalykų jis padarė daug kitų klaidingų sprendimų, kurie jį galutinai sužlugdė ir jis pats nesuprato, kodėl taip padarė, kodėl. (Neaiški mintis, nemotyvuotas emocinis intarpas)

3. Bet būna ir tokių, kuriems tampa visiškai nesvarbios atsiradusios pasekmės per atliktus nukrypimus. (Neaiški sakinio mintis)

4. Pastarasis [Kukutis] tai mitinis pasakų personažas, rašytojo pagalbininkas visiškai kitais matais vertina žmonių melioraciją, priverstinį keliavimą į miestus; jis nesuvokia, kodėl privalu dirbti sekmadieniais, vykdyti penkmečio planus, laikytis dvigubų standartų. (Trūksta žodžio)

5. Tai suteikia ribas žiaurumui ir tarp to, kaip galime elgtis, kas ir padeda tobulėti, o kas ne. (Trūksta žodžio)

6. Klaidos mums kaip imuninės sistemos šaltinis. (Imantravimas)

7. Ji supranta padariusi klaidą, patikėdama apgaulinga ir karšta Tiliaus meile. Tačiau ji nenuleidžia rankų, kaip tik iškelia jas į viršų. (Neaiški mintis)

8. Kai kurie žmogaus nepadeda tobulėti ir daro įtaką kitiems, tačiau būna klaidų, kurios arba net atneša tuštybę. (Trūksta žodžio)

9. Galiausiai Vasaris prieina prie išvados, kad be klaidingų pasirinkimų, vidinių kovų ir kentėjimų nebus kūrybos ir kad šie dalykai yra neišvengiami, tačiau laisva dvasinė pilnatvė yra neblėstantis idealas. (Per menkai susieti dėmenys)

10. Į šiuos klausimus atsakyti bei savo tiesą turi jis pats. (Trūksta žodžio)

11. Turbūt klaida buvo neapgalvota, nesureikšmintą ar paremta dar nepakitusiomis vertybėmis. (Neaiški mintis)

12. Jo atliekamas vaidmuo bando išgelbėti žmoniją, turėdamas galią mirdamas kartoti dieną iš naujo, bet su įgautomis žiniomis prieš žūstant tą dieną. (Neaiški mintis, suvelta raiška)

13. Procese žmogus taps geresnis nei buvo, nes turės tikslą, kurio sieks. (Neaiški žodžio prasmė)

14. Visoje sėsliosios žmonijos istorijoje nuo prieš keletą tūkstantmečių įvykusios agrikultūrinės revoliucijos iki šių, postmoderniųjų dienų vyravo įvairaus žanro trūkumai, tačiau ar jie likviduoti? (Neaiški mintis)

15. Balio Sruogos kūrinys aprašomas hitlerinis totalitarinis režimas pasireiškė krize, kurioje svarbiausią rolę sociume vaidino politika, o ne intelektualizmas. (Neaiški mintis)

16. Žymaus prozininko, dramaturgo, kritiko Antano Škėmos modernistiniame romane „Balta drobulė“. (Nebaigta mintis)

17. Kitose žmogaus kelionė jį veda į nežinią. (Neaiški mintis)

Glaustumo trūkumų turintys sakiniai

1. Atsakant į klausimą „ar klaidos padeda tobulėti?“, remiantis realiu gyvenimu, atsakyti yra be galo sunku. (Žodžių perteklius)

2. Dažnai save supančioje aplinkoje individas gali pastebėti klaidas, kurias daro kiti. (Žodžių perteklius)

3. Visų pirma, žmogaus klaidos padeda tobulėti, nes padaręs nusikaltimą individas labai sielvartauja, o tai yra gerai, nes jeigu jis nesijaustų kaltas, tuomet tai nebūtų žmogaus tobulėjimas. (Žodžių perteklius)

4. Deja, klaidos gali būti nepataisomos ir gali žmogų privesti prie pražūties. Taigi klaidos gali padėti žmogui tobulėti arba privesti jį prie pražūties. (Tapačios frazės kartojimas)

Sakiniai, turintys fakto klaidų

1. Vinco Mykoloičio-Putino moksliniame, intelektualiniame romane „Altorių šešėly“ lyrinis subjektas, vardu Liudas Vasaris, nuo mažų dienų įstoja į kunigų seminariją.

2. Liudas Vasaris visą laiką svajojo tapti rašytoju, poetu bei kunigu.

3. M. Katiliškis kūrinys „Metais ateina ruduo“ rodė, kad kaimuose gyvenantys kaimiečiai tarpusavyje turi būti kaip vienas kumštis, padarydavo klaidų, bet kas jų nedaro?

4. Pasakos veiksmas vyksta daugeliui lietuvių pažįstamu, tūkstantis aštuoni šimtai šešiasdešimt trečių metų, sukilimų laikotarpiu, kuomet daugybė Lietuvos tautiečių priešinosi sovietinei okupacijai, tačiau sukilimai buvo žiauriai numalšinti.

5. Vykstant sukilimui Petras tylomis naktį išeina paremti savo bendrataučių kovoje ir pasipriešinti sovietų priespaudai, tačiau, nepaisant Petro pastangų išeiti tyliai iš namų, Juozapotos pasąmonė sudirba ir ji susapnuoja pranašiską sapną, kuriame gražus jos šeimos gyvenimas išyra ir Petras dingsta. (T. p. ir tikslumo trūkumas)

Sakiniai, kuriuose esančios kalbos klaidos nežymėtinos kaip stiliaus trūkumai

1. Remdamasi J. Biliūno novele „Lazda“ ir J. T. Vaižganto apysaka „Dėdės ir dėdienės“ atsakysiu į šį klausimą. (Abejota, stiliaus ar fakto klaida; mokinyš žino, kad tai Juozas Tumas, todėl tai ne fakto, o rašybos klaida – netinkamas pavardės ir slapyvardžio užrašymas, gali būti *J. Tumo-Vaižganto*, *J. T.-Vaižganto*)
2. Liudo Vasario vidinė kova, kurioje kovoja noras būti sėkmingu tėvų akyse bei noras būti laisvu mintimis bei širdimi. (Linksnio klaidos; t. p. aiškumo trūkumas: nebaigta mintis)
3. Yra tokių žmonių, kurie neturi sąžinės, ir dėl jų padarytų klaidų jie didžiuojasi jomis ir nejaučia jokio gailėsčio ar sąžinės graužaties, nes jiems tai atrodo, kad yra gerai, ką jie padarė, ir pateisina savo veiksmus. (Įvardžio klaida)
4. Jis pagrindinį veikėją apibūdino abejingu, sielos neturinčiu žmogumi ir teigia, kad toks žmogus gali prazudyti visuomenę. (Linksnio klaidos)
5. Tačiau tokios klaidos žmogui suteikia patirties, kurių dažniausiai padeda atrasti tai, ko tu gyvenime nori pasiekti, tai, ko tu trokšti. (Netinkamai prijungtas šalutinis dėmuo)
6. Faustas yra išsimokslinęs vyras, o tai lyg ir įrodo jo dvasinę stiprybę, tačiau net jam nepavyksta atsilaikyti velnio pagundoms. (Linksnio klaida)
7. Prieglobsčio paparašė pas Juozapą ir jis ją priėmė. (Prielinksnio klaida)
8. Svarbu atsižvelgti į savo padarytus veiksmus ir suprasti nuostolius, kuriuos jie gali sukelti. (Linksnio klaida)
9. Padarius tokio masto klaidą žmogus išsigąsta ir pats nežino, ką daryti. (Padalyvio klaida)
10. Po dvių metų trukusių kančių koncentracijos stovykloje Balys Sruoga parašo memuaralinį romaną „Dievų miškas“. (Formų klaidos)
11. Nepaisant to prižiūrėtojai vis labiau šaipėsi iš vaikišiojančių negyvėlių. (Padalyvio klaida)
12. Nusizengimai prieš žmogų ir vienos svarbiausios vertybės – žmogiškumas – nesilaikymas. (Linksnio nesuderintas žodis)
13. Nors ir pateisina savo poelgį gynyba, be to, kaimo valdžia nei neieškojo kaltininko, nes „suprato, už ką užmuštas“ vagis, tačiau jis pergyvena padaręs nusikaltimą prieš žmogaus gyvybę, sąžinės kirminas jam „širdį graužia“. (Prielinksnio klaida)
14. Gyvenimiški išbandymai suteikia galimybę atrasti gyvenimo prasmę ir padaryti žmogu tobuliasnį jo versiją, tačiau nevisada žmogus pasimoko iš savo klaidų ir taip save paklaidina. (Įvardžio klaida, rašybos klaidos)
15. Dvasiniam ir vidiniam individo tobulėjimui didelės įtakos turi individo gebėjimas išanalizuoti ir mokyti iš savo padarytų blogų sprendimų. (Linksnio klaida; ir stiliaus (aiškumo) trūkumas – trūksta žodžio *išanalizuoti ką*)
16. Romano pradžioje, skatinamas tėvų bei norėdamas siekti savo idealų keliu, įstoja į kunigų seminariją su tikslu tapti kunigu – rašytoju (visai kaip Maironis). (Netaisyklinga prielinksnio *su* ir bendraties konstrukcija tikslui reikšti; *siekti* čia – akies klaida)
17. Pradėjus Tiliui dirbti pas Doveikas ir susitikinėjant su Agne, Tilius nužiūrinėja Moniką. (Netinkamai parinkta padalyvinė aplinkybė)

18. Taigi Tilius ieškodamas laimės tarp dviejų moterų ją suranda, bet ji tęsiasi neilgai ir Tiliui buvo per vėlu ištaisyti savo padarytas klaidas, teko jam už tai kentėti siekdamas tobulesnės moters. (Netinkamai parinkta pusdalyvinė aplinkybė)

19. Mykolas turi savo vidinių svajonių, jis nori būti su Severija, bet nepakankamai ryžtasi, kad ją užkariauti. (Netaisyklinga *kad* su bendratimi konstrukcija tikslui reikšti; ir stiliaus trūkumas – žodžių perteklius)

20. Jo kūryba pasižymi jautrumu, jis labai meniškos sielos žmogus, tačiau neramus, visą laiką jautęs kovą viduje tarp griežtų kunigiško luomo dėsnių ir jo prigimties palinkimų. (Ivardžio klaida)

21. Atsižvelgęs apie klaidų padarymą, remdamiesi Jonu Biliūnu bei Mariumi Katiliškiumi, galime aptarti jų poetas, kūrinius, išnagrinėti jų padarytas klaidas kūriniuose. Nes klaida mūsų žmonių gyvenime būtina. (Nesuderinta dalyvinė aplinkybė, prielinksnio klaida)

22. Dar viename kūrinyje Jonas Biliūnas nesuklydo apie ištaisytas klaidas, kūrinyje „Vagis“, kai pilietis kaimynas, pavogęs arklį iš arklidės, sugebėjo prisipažinti savininkui. (Prielinksnio klaida)

23. Žmonės, užmiršus pridare klaidų, jų netaiso, vengia ir jas bando užmiršti. (Padalyvio klaida)

24. Po vieną žmogus padaro ištis daug klaidų, jam sunku nuveikti daug gerų darbų, tačiau susibūrus į visuomenę padaugėja nuomonių, sprendimų ir taip atsiranda geresnių būdų žengti tolyn. Taip ir negalima nepaminėti garsaus kūrinio „Liūdna pasaka“. (Netaisyklinga sakinio siejimo priemonė)

25. Bet viskas baigiasi tragiškai, sužinojus Juozapotai, kad Petro nebepamatys, nes jis nužudytas – palūžta. (Netinkamai parinkta padalyvinė konstrukcija)

26. Nors ir po 1863 m. sukilimo Lietuva netapo tokia, kokia tikėjosi sukilėliai, mes turime dėkoti tokiems kaip kūrinio vienam pagrindiniui veikėjui – Petriui Baniui, kuris kovojo už tokią šalį, kokioje mes dabar gyvename. (Linksio, formos klaidos)

27. Literatūroje kelionė yra dažnai sutinkamas motyvas, tačiau kūriniuose kelionių prasmės yra labai skirtingos. Kai kurios žmogui padeda pasiekti savo tikslą, atrasati gyvenimo kelią ar pašaukimą, susipažinti su kitokiu pasauliu ar atrasti save. (Žodyno klaida, ne tos reikšmės žodis)

28. Abu kūriniai nusako požiūrį ir vertę į gyvybę. (Netinkama prielinksninė konstrukcija)

29. Individas pamatydamas naujus vaizdus pamąsto praeityje nutikusius veiksmus, keliaudamas gamtoje gali įsiliesti į jos būtį. (Formos klaida, netinkamai pasirinktas priešdėlis)

30. Iš analizuojamų kūrinių galima matyti, kad kelionės prasmės literatūroje yra labai skirtingos, tačiau dėl išanalizuotų kūrinių epizodų, kelionės kiekvienam individui yra labai svarbios. (Parinktas ne tas prielinksnis, ne ta konstrukcija)

31. Žmogus tą pačią klaidą gali padaryti kelis kartus ne dėl to, kad nepasimoko, o dėl to, nes ten nebūna jokios pamokos. (Dėmenų jungimo klaida)

Sakiniai, nežymėtini kaip turintys stiliaus trūkumų

(kai kuriuose yra rašybos, skyrybos, korektūros klaidų):

1. Tačiau Liudą Vasarį trikdė išoriniai faktoriai, kurie neleidžia jam ramiai tapti kunigu.

2. Mano manymu, kalėjimai yra puiki vieta, kurioje žmogus gali apgalvoti savo klaidas ir kad ir kaip tai būtų sunku, bandyti mokytis iš jų, tačiau ne visiems.

3. Žmogus klaidas daro todėl, kad neturi tam laiko apgalvoti ir pagalvoti apie pasekmes, kokios jos baisios gali būti.

4. Tačiau būna tokių žmonių, kurie už savo klaidas atsako, pasiaiškina ir prisiima jas, vėliau sau atleidžia ir neleidžia savęs pasiimti nevilčiai, kuri žmogui tikrai nepadės ištaisyti savo klaidų.

5. Biliūno kūrinys „Brisiaus galas“ yra psichologinis kūrinys, kuriame buvo atimta gyvybė gyvam sutvėrimui – šuniui.

6. Ar klaidos padeda tobulėti visuomenei bei individui, galime rasti Albero kami romane „Svetimas“.

7. Tad Kukučio pavyzdžiu galime teigti, kad sovietmečiu kvailio kaukė buvo reikalinga žmogui taip apsiginant nuo supančio pasaulio absurdiškumo bei išsakant kraupią tiesą, kurią atskleisti visi bijojo.

8. Bėgant laikui Liudas Vasaris jaučia, kad kunigystė tai tarsi jo gyvenimo klaida, pats sau jis kartoja, jog kaip kunigas aš negaliu būti poetu, kaip poetas negaliu būti kunigas.

9. Taip jis paleidžia dvasininko kelią ir pasirenka, kas jam arčiau sielos, tai, ką jis sugeba geriausiai.

10. Apie išdavystę sužinojęs Doveika griebėsi kraštutinumų ir nušauna Tilių.

11. Dar paskutiniaisiais gyvenimo mėnesiais, kuomet poetė gydėsi brangiajame Kaune, ji pripažino klydusi.

12. Galiausiai kovoje su Faustu miršta Margaritos brolis, o pati mergina savo rankom nuoduodija savo motiną.

13. Hamletas, Danijos princas, sužino, jog jo tėvas buvo nužudytas savo paties brolio rankos.

14. Kvailumas – bruožas, kuris žmogui dažniausiai priskiriamas kitų, ne paties priimtas.

15. Šią problemą atskleidžia XX a. pr. rašytoja Šatrijos Ragana. Pati autorė buvo atvira kitiems – iš bajoriškų šaknų paveldėjo krikščioniškas vertybes, labdaros tradiciją, buvo mokytoja, tikėjo, kad jos gyvenimo kelias – gailestingosios sesers.

16. Individas, atradęs savo kelią, skleidžiantis savo mintis, kitiems atrodo keistas ar net kelia pyktį, nes jie patys to negali.

17. Kai kurie, vis kartodami tas pačias klaidas, „lipa ant to pačio grėblio“.

18. Taip pat padarius šiuos neapgalvotus ir emocijų vedamus veiksmus pradedama kitaip žiūrėti į save, asmenines moralines vertybes.

19. Pasirinkus neteisingą kryptį, padarius tokią klaidą svarbu suprasti, kad ji tau gali padėti tobulėti kaip žmogui ar kitoje srityje.

20. Žmogus nuolat klysta. Taip visada buvo, yra ir bus. Tai lyg dėsnis, kurio neįmanoma ignoruoti. Bet šiuolaikiniai žmonės vis dar labai bijo savo klaidų.

21. Aš manau, kad žmogus iš padarytų klaidų pasimoko ir stengiasi tobulėti, o kitiems asmenims nepadeda pasikeisti net įvykę įvykiai praeityje.

22. Biblijoje rašoma, jog kiekvienas krikščionis privalo laikytis dešimties Dievo sudarytų įsakymų, kuriuose minima taisyklė yra nežudyti.

23. Be to, Štuthofio koncentracijos stovyklos prižiūrėtojai padarė įvairiausių klaidų, iš kurių galiausiai nepasimokė, kaip ir pati žmonija, kai sukėlė antrą didžiausią karą žmonijos istorijoje.

24. Klaidos padarė mūsų gyvenimus įdomesnius ir sunkesnius bei padeda tobulėti pačiai asmenybei.
25. Laimingas jis todėl, nes sužadino vaiko sąmonę, leido atsikvošėti; berniuks jau niekada nepakartos tos pačios klaidos.
26. Seminarijos rutina ir taisyklės naikina jo neseniai atrastą kūrybišką poeto sielą.
27. Kūrinyje vyras nužudo arkliavagį ir apie tai niekam nesako nė žodžio, išskyrus savo žmonai ir kunigui.
28. Jonas Biliūnas būdamas krikščioniškojo humanizmo atstovas nori parodyti žmogaus netobulumus – klaidas bei vertybes, kuri viena didžiausių yra atlaidumas.
29. Jonas Biliūnas – lietuvių novelių klasikas, pilietinės veiklos veikėjas, prozos ugdytojas, realizmo krypties rašytojas, jo kūryba autobiografiška, kūriniuose mėgsta paminėti savo vaikystės detalių, savo kuriamus personažus vaizduoja su didele užuojauta ir atjauta.
30. Didžiausia dilema tokia, kad nukentėtų jo brolio ir vaikų turtas, tektų jį dalintis.
31. Žmogus padaro daugybę klaidų ir tos klaidos tampa mums pamokomis, kad daugiau taip nereikėtų daryti, bet kartais klaidos mus atveda į teisingą kelią.
32. Mokyklose mokiniai gali mokytis įvairaus mokslo, pradedant nuo skaičiavimo ir baigiant kūno kultūra.
33. Taigi klaidos yra viena iš mokymosi priemonių, kuri skatina tobulinti asmens vidinį pasaulį.
34. Rašytojo kūriniai dažniausiai yra be aiškos pabaigos ir skaitytojas turi pats įtarti, kas vyksta vėliau.
35. Klaida patobulina patį save, savo protinius sugebėjimus bei dvasines vertybes.
36. Bet ne tik žmonės daro klaidų, jas daro net ir gyvuliai, žuvys, visi gyvi padarai žemėje.
37. Žmonės tada yra motyvuoti žengti žingsnį tolyn, jie ieško platesnių kelių link geresnio šalies ar net pasaulio gyvenimo.
38. Banių šeimoje Petras ir Juozapota gyvena gražų šeimynišką gyvenimą, laukia gimstančio kūdikio.
39. Apysakoje vaizduojamas baudžiavos laikotarpis, tad Juozapota rūpinasi namų ruoša, o Petras dirba ponams.
40. XX a. viduryje pagrindinis veikėjas Liudas Vasaris supranta, kad padarė klaidą klausydamas tėvų patarimo stoti į kunigų seminariją.
41. Prasidėjus Antrajam pasauliniam karui, pagrindinis romano veikėjas užėmė partizanų gretas.
42. Čia pasireiškia ir kūrinio autobiografiškumas, kadangi poetas Adomas Mickevičius buvo išvarytas iš Lietuvos.
43. Tai parodo skirtingą racionaliojo ir vidinio pasaulio vertę.
44. Novelėje pieninkas Jurgis vaizduojamas kaip drąsi, nevaldoma jėga.
45. Pagrindinė kelionės prasmė romane „altorių šešėly“ yra pamiršimas visų žmogiškųjų problemų, atsipalaidavimas ir pasinėrimas į vientisąją būtį, kurioje kaip ir pats romano autorius yra pasakęs, įstipsta daiktų kontūrai.

46. Tai, kad pagrindinis veikėjas išmeta lanką ir sulaužo streles, parodo, kad jis suvokia savo klaidą, simbolizuoja brandą.

Sakiniai, kuriuose esančios kalbos klaidos ar trūkumai nėra sutarti laikyti kalbos klaidomis

1. Vinco Mykolaičio-Putino romanas „Altorių šešėly“ apima Liudo Vasario įstojimą ir išstojimą iš kunigų seminarijos. (Prielinksnių valdymo suplakimas, būdingas šnekamajai kalbai, nežymėtinas kaip kalbos klaida VBE baigiamajame darbe)

2. Klaidos yra susietos su žmogumi ir jo prigimtimi. (Netinkamai parinkta gramatinė forma: neveikiamoji rūšis vietoj veikiamosios; vertinimo apraše nėra sutarta tokių atvejų laikyti klaida mokinių darbuose)

3. Žmogus per visą savo gyvenimą klaidų padaro labai daug, vienos jų būna sunkios, kurias ištaisyti reikalauja daug pastangų, kitos būna kasdienės, buitinės, jas dažniausiai netrunkama užmiršti. (Netiksli konstrukcija dėl linksnio (čia reikia paskirties naudininko, bet vertinimo apraše tokių klaidų nėra) ir žodžio *reikalauja*, norėta pasakyti *reikia* – galima laikyti akies klaida)

4. Kaip okupuotoje Lietuvoje kvailumas buvo neišvengiamas, taip nepriklausomoje jis jau tapo literatūrinio stiliaus išraiška ir pasirinkimu. (Sakinių siejimo trūkumas, nežymėtinas kaip kalbos klaida VBE baigiamajame darbe)

2 PRIEDAS. Stiliaus trūkumų pavyzdžiai iš VBE TM rašinių

Sakiniai, kurie rodo, kad mokinys nepakankamai moka lietuvių kalbą

1. Visuomet literatūroje svarba reikšmė užima veikejų paveikslas ir jų elgesys.

2. Didelė įtaka kūrinuose darė moteriai, ypač motinai, kurie yra vaizduojami kaip jausmingi, stipri, rūpestingi, ir labai jausmingi žmonės.

3. Atitinkamas atskyrimas tarp darbų darė namie tvarką ir idiliją.

4. Jo darbas namie buvo priežiūrėti ir rūpintis vaikų, iš visų savo jėgų stengtis, kad jie užaugtų dorus, orus ir niekada nepažementų žmogaus vardą tuo metu, kai vyrui liko ūkis ir fiziniai darbai.

5. Vienam amerikėčio rašytojo S. Kingo romane „Žmonės su gėltonais drabužiais“ nagrinėta motina, kuri bando padėti savo mažam vaikui.

6. Suknėlė tapo meilės simboliu, kurį ji jautė duktei.

7. Nueidama iki miesto, kur gulėjo visi mirusi, kurie dalyvavo kovoje su partizana, Juozapota pamatė Rapolą ir jai tapo labai moraliai sunku pamatyti savo vyriškį mirtingam ir suprasti, kad ji liko be jo.

8. Štaryja Ragana taip pat savo skaitytojams parodė motinos paveikslą ir gerai šią temą yra atskleidžiama apysakoje „Sename dvare“, kur buvo mylima motina su vaikais.

9. Pas motina buvo du sūnai ir viena dukra Irusia, su kuriomis visomet kartu buvo motina, net savo laisvalaikį ji praleisdavo taip pat kompanijoje su vaikais.

10. Štai perskaitydamas Šatrijos Raganos apysaką „Sename dvare“ skaitytojai gali pamatyti visą šilumą ir saugumą, kuri yra prie motinos.

11. Suaugęs žmogus taip pat daro klaidos, kurios būna sunkesnės, bet ir net ir tada atranda išeitį ir atranda save naujus ir tobulėjančius. Apie tai parodoma ir turkų seriale „Viena meilės istorija“.

12. Liudui Vasariui neidoma klausyti mišių, jam labai nepatinka kasdieninė uniforma, bet kas labiausiai, jis nejaučiasi laisvas ir laimingas tenai.

13. Žmonės, išgirdę apie „laimės žiburį“ kuris buvo ant kalno, išgirdę apie tai ką jis daro, pradėjo ant jo lipti.

14. Žmonės bijo klysti, nes tai gali apsunkinti gyvenimą aukštyne kojomis ir sugriūti visos gyvenimo svajonės bei žmogaus likimą.

15. Tilius vietoj to, kad ištaisyti ir toliau siekti savo svajonės ir tobulęti, lieka kaime užsiima nemėgiamu darbu ir susipranta su savo gyvenimo likimu.

Sakiniai, kuriuose esančios kalbos klaidos nežymėtinės kaip stiliaus trūkumai

1. Kūrinyje yra du pagrindiniai veikėjai, vienas iš kurių buvo Rapolas – vyriškis, kuris nuėjo kovoti su partizanais ir nesakydamas tai savo motinai.

2. Vieniems individams užtenka vieną kartą padaryti reikšmingą klaidą, kad jie pradėtų atidžiai vertinti kiekvieną gyvenimo detalę, kitiems nesigauna pasimokyti ir tenka pastoviai darant klaidas jausti kartų pasekmių skonį.

3. Žmonės mąstantys kitaip, tie kurių veiksmai atrodo mums nelogiški ar turime teisę laikyti juos kvailėliais?

4. Paprastuolis-išminčius, nuo kuriuo veido savo mintis reiškia poetas, iškelia aktualią, seną ir svarbiausią liūdną vienišumo temą.

5. Joje atsiverčia [pjesėje „Madagaskaras“] daugybė šiuolaikinės visuomenės ydų, apie kuriuos galima samprotuoti ne vieną valandą, bet deja turiu nenukrypti nuo temos.

6. Tačiau, būna ir taip, kad žmogus nesikeičia savo nuomonės niekad

7. Šioje fazėje individą užklūpsta visokeriopi dalykai, tokie kaip meilė, mokslai, tolimesnio gyvenimo planavimas.

8. Pirmaeilis veikėjas Jokūbas, bandydamas apginti arklį, nužudė vagį, kesinantį pavogti brangų gyvūną.

9. kaip tėvai nebestengtusi apsaugoti savo mylimus vaikus nuo didelių, baisių gyvenimo klaidų, kiekvienas žmogeliukas nueina savo ilgą, nepaprastai įdomų, bet kupiną ir jo, ir kitų klaidų kelią.

10. Taigi, didžiausios vaikystės klaidos, nors ir išlieka visam gyvenimui atmintyje, jie priverčia susimąstyti, tobulėti ir stengtis niekad gyvenime juos nekartoti.

11. Aštuoniolika metų kankindamasis ir klysdamas savo apmąstymuose, Liudo Vasario vidaus konfliktas parodo, kaip svarbu turėti savo nuomonę, nebijoti klysti ir daryti tai, ką trokšta širdis.

12. „Vagis“ yra labai užkriečiantis, įdomus ir tikras pasakojimas, kuris verčia susimąstyti daugelis žmonių.

Sakiniai, nežymėtinai kaip turintys stiliaus trūkumų

1. Taigi, mamos paveikslas literatūroje yra labai jausmingas.

2. Rašytojas savo poemoje [„Liūdna pasaka“] mums parodo veikėjų gyvenimą ir skaitydami mes gerai galim pamatyti motinos paveikslą.

3. Mažesnės klaidos, tokios kaip: netinkamas darbas, automobilis, namas – jas galime taisyti ir mokytis iš jų.

4. Iš to galime spręsti, kad protagonistui stojimas į seminariją – buvo klaida, su kuria jis gyveno ir tik kūrinio pabaigoje išaiškėja, jog jis jau ne kunigas.

5. Manau, kad ne vienam iš mūsų bent kartą gyvenime teko susitikti su žmogumi-siurprizu, tai galėjo šokiruoti arba pakeisti nuomonę teigiamą arba neigiamą linkmę.

6. Todėl noriu pasirinkti tokį kelią, dėl kurio nesigailėčiau ir kiekvieną dieną eičiau į darbą.

7. Kūriniui plėtojantis augo ir Liudo mąstysena ir pasaulėvoka.

8. Tai gi klaidos dažnai parodo mums kelią, kuriuo turėtume arba kaip tik neturėtume sekti, o tai ir padeda tobulėti.

9. Autoriui yra nesvetimas moralės ir doros ryšys.

10. Į klaidas dažnai žiūrime kaip į didžiausią grėsmę gyvenime, kuri lengvai gali viską sugadinti, netgi sužlugdyti.

11. Dėl neteisingo pasirinkimo, prigimties žmogus gali pasirinkti klaidingą kelią.

12. Motina tai bene svarbiausias asmuo žmogaus gyvenime. Tai būtent ji atsineša mus į šitą pasaulį ir dėl to vaikas jaučia išskirtinį ryšį su savo mama.

13. Tokiu motinos įvaizdžiu naudojosi daug poetų bei rašytojų, tarp jų Šatrijos Ragana bei Vincas Mykolaitis-Putinas.

14. Irutė klausia mamatės apie mirtį ir užduoda jai klausimą, ar mamatė irgi mirs.

15. Apibendrinant išsakytas mintis, galima teigti, kad mamos paveikslas skirtingomis epochomis buvo vaizduojamas priešingai.

16. Vienas iš sunkiausių karų bei stipriausių smūgių žmonijai buvo Pirmasis pasaulinis karas, kurio metu mirė milijonai žmonių visokių tautų, akių spalvos, ūgio, svorio ir amžiaus.

17. Nuo senų laikų žmogus keitėsi. Keitėsi jo išvaizda, charakteris, mintys bei jausmai.

18. Vaikystėje, jaunystėje ir suaaususiųjų laikais mes padarysime daug klaidų.

19. Tad berniukas, kaip ir Jokūbas, gavo svarbiausią pamoką savo gyvenime, kuri padės jam tobulėti ateityje, nedaryti blogio bei vertinti kitų žmonių bei gyvų būtybių gyvenimus.

20. Dėl pernelyg didelės tėvų spaudos Vasaris, meniška asmenybė, įstojo į kunigų seminariją.

21. Daugelis žino, kad darydamas klaidas, žmogus tobulėja į gerąją pusę, jis įgauna patirties ir nebekartoja tų pačių klaidų.

22. Autoriaus kūrinyje motinos paveikslas pateikiamas lyg žmogaus kuriam visiškai nesvarbus jo vaiko likimas, kas yra labai naujoviška lietuvių literatūroje.

23. Taigi, klaida buvo aiški, iš pradžios nebuvo jokios meilės, ir Skirgaila turėjo tai suprasti, bet kaip Didysis Kunigaikštys nesugebėjo.

24. Autorius aprašo pagrindinio veikėjo psichologinę padėtį, mintis ir jausmus.